

Overbetuwsche novellen

<https://hdl.handle.net/1874/304470>

Handwritten text, possibly a signature or title, located at the top of the page.

Overbetuwsche Novellen

DOOR

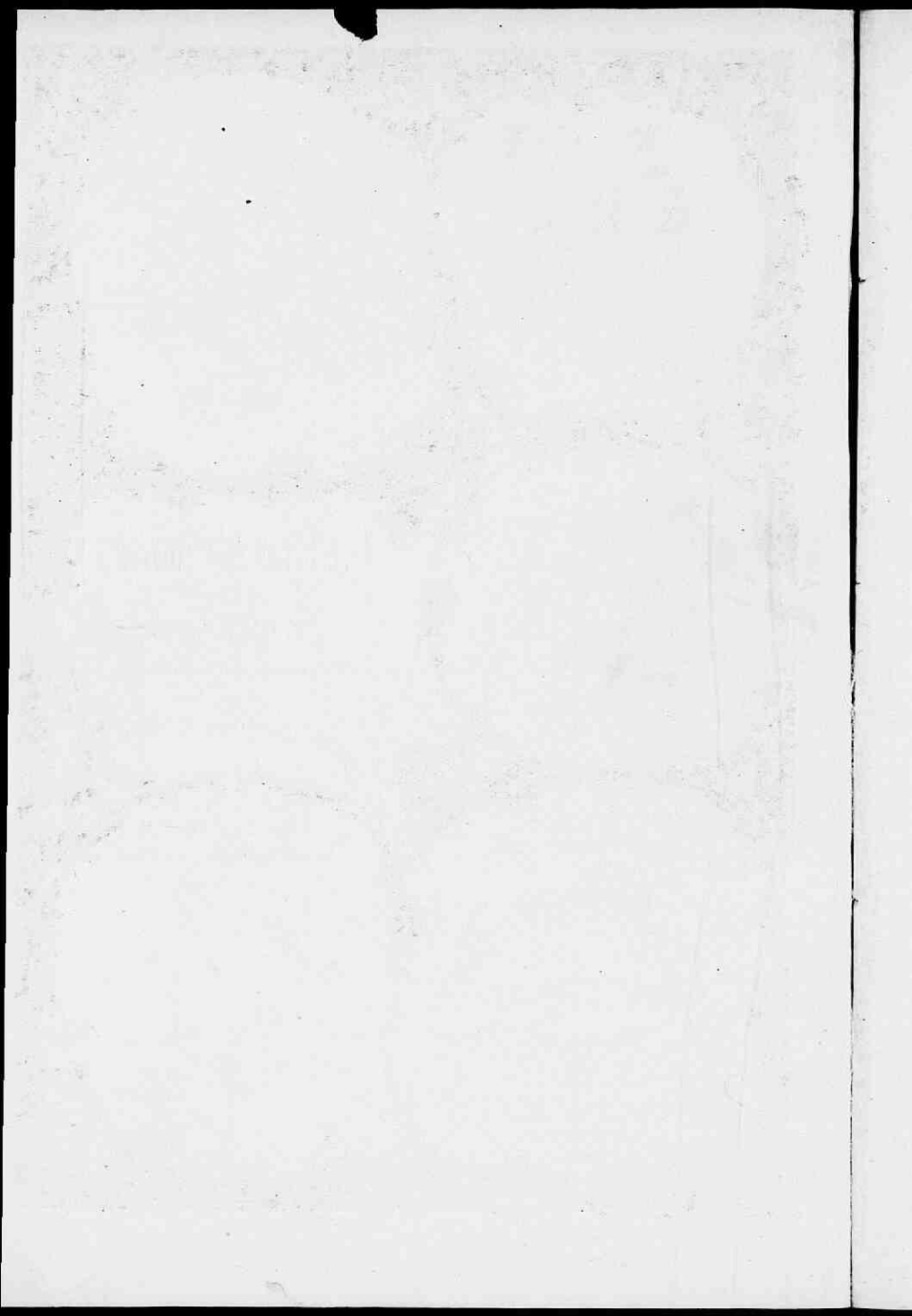
J. J. CREMER.

Bruur Joapik. — 't Pauweveerke.

AMSTERDAM — GEOR. KOSTER.

BIBLIOTECA
CONV. WICHEM
ORD. F. F. MIN.

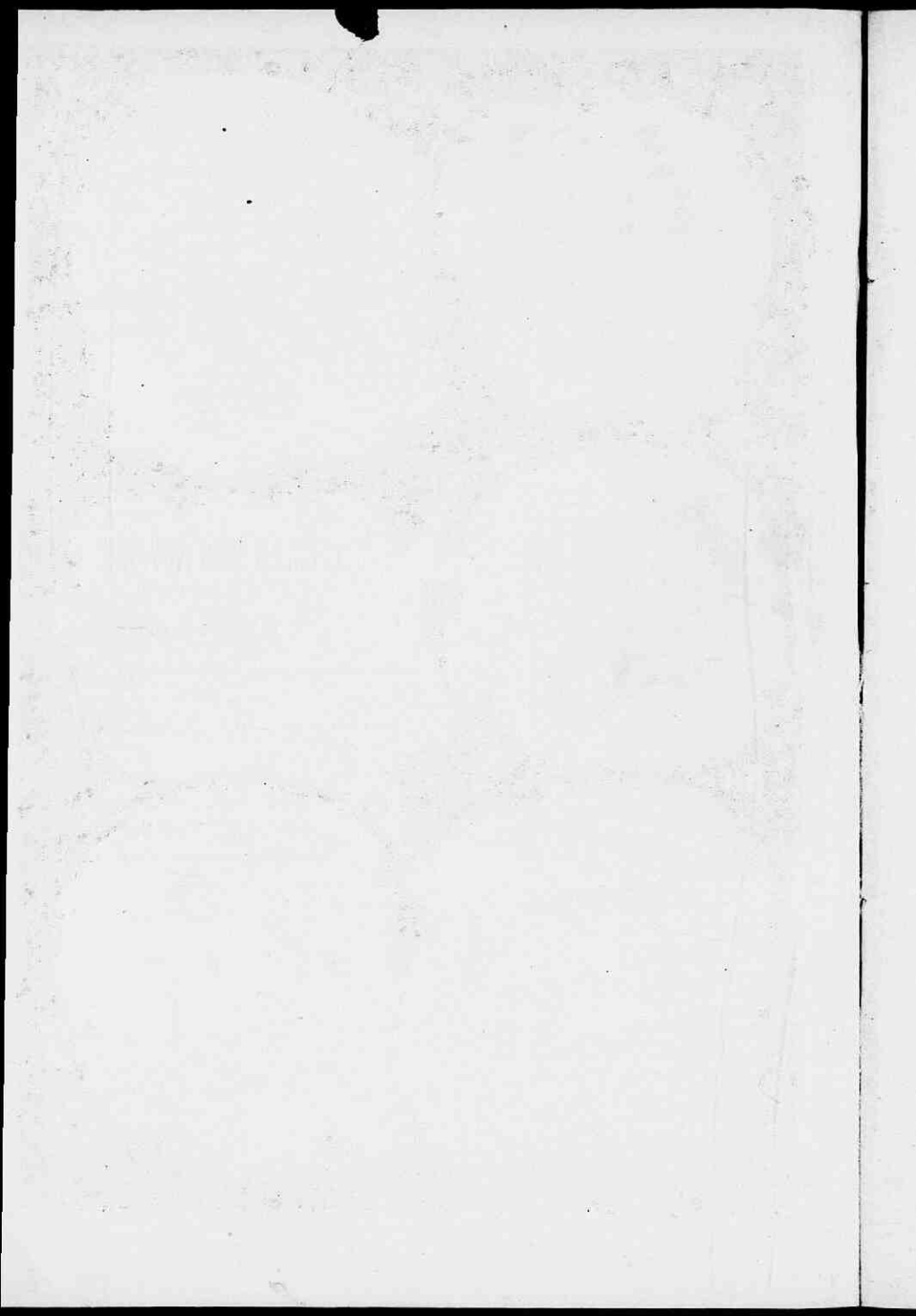
Bruur Joapik.

As't op dit oogenblik niet zoo onmundig rêgende dan zou'j kunne zien dat de Riendiek op 'en vieftig pas afstand 'en grooten drêj moakt. Nou zie'j d'r niks van, went, de weind zwiept oe de rêgen zoo geweldig ien't oangezicht, da'j wark hebt de oogen open, en 't heufd recht veuruut te houwen.

Hier, rechts, beneden oan den afweg, leit 'en boerenhoeve, waar ie — as't bêter weer was — den hoed veur zoudt afnemen; mins, mins, zoo'n hofstêj! en die 'em toekumt heit Reindert Wils, en de hofstêj eiges 't Hoogeland.

'En ummezien gelêje is 'en jong vrouwke de husdeur van 't Hoogeland utgekommn. De gruune perrepluu wou ze opstêken, moar, um de weind het z'em weer digt gekniept; de bovenrok over 't heufd.... zóo is ze, bijkant egoal ien 'en draf, den afweg op- en den diek óver geloopen, tot bij de plek waar de Riendiek zoo'n drêj moakt. Toen, toen het ze de klink van 't hekke geligt, waar De Lagekamp op te lêzen steet; 't hekke is achter heur digt gevallen; weer 'en afweg, nóu noar umlêg. De achterdeur van de hofstêj sting open. Ien 'en zwonk is ze de dêl over en noar 't veurhuus gegoan, en ien't einde zonder gerucht of gekrâk, zootjes, heel zootjes de keukenkoamer iengetroojen.

A'jt gezien hadt dan zou'j gezeid hebben dat 'et 'en vlocht was gewêst. En wóarum dat 'et jonge wiefke zoo deur den plasrêgen liep? — Woarum? Luuster:

Bruur Joapik.

As't op dit oogenblik niet zoo onmundig rêgende dan zou'j kunne zien dat de Riendiek op 'en vieftig pas afstand 'en grooten drêj moakt. Nou zie'j d'r niks van, went, de weind zwiept oe de rêgen zoo geweldig ien't oangezicht, da'j wark hebt de oogen open, en 't heufd recht veuruut te houwen.

Hier, rechts, beneden oan den afweg, leit 'en boerenhoeve, woar ie — as't bêter weer was — den hoed veur zoudt afnemen; mins, mins, zoo'n hofstêj! en die 'em toekumt heit Reindert Wils, en de hofstêj eiges 't Hoogeland.

'En ummezien gelêje is 'en jong vrouwke de husdeur van 't Hoogeland utgekomen. De gruune perrepluu wou ze opstêken, moar, um de weind het z'em weer digt gekniept; de bovenrok over 't heufd.... zóo is ze, bijkant egoal ien 'en draf, den afweg op- en den diek óver geloopen, tot bij de plek woar de Riendiek zoo'n drêj moakt. Toen, toen het ze de klink van 't hekke geligt, woar De Lagekamp op te lêzen steet; 't hekke is achter heur digt gevallen; weer 'en afweg, nóu noar umlêg. De achterdeur van de hofstêj sting open. Ien 'en zwonk is ze de dêl over en noar 't veurhuus gegoan, en ien't einde zonder gerucht of gekrâk, zootjes, heel zootjes de keukenkoamer iengetroojen.

A'j't gezien hadt dan zou'j gezeid hebben dat 'et 'en vlocht was gewêst. En wóarum dat 'et jonge wiefke zoo deur den plasrêgen liep? — Woarum? Luuster:

Binnen de keukenkoamer van de hofstêj 't Hoogeland, doar leit 'en kienje, 'en mollig oarig kienje ien't mande-wiegske; doar leit 'en dernje, woar Reinderts frisse Riekske, nou drie moand gelêje, moeder van wier; woar ze zoo blied mee is as 'en drie-joarig dernje met 'en stooters pupke, en zoo gruts... as 'en moeder dat op 'en kienje kan wêzen. En 't kienje ien dat wiegske het 'en slukske gehad, 'en lekker slukske; geen koeimelk, nee, van eiges, van eiges! en 't kienje is weer goan sloopen.

Binnen de keukenkoamer van de hoeve De Lagekamp, doar leit 'en ouwe mins ien de bedstêj; doar leit de man die krek acht moand gelêje, zien trouwe Mieke — de moeder van zien kienders: Hannes, Riekske en Joapik — noar den kleinen hof bezijen 't karkske brocht, en gegreind het as 'en kiend, en gebêjen: „Goeje Voader, breng ook mien woar mien Mieke lêft; hier wordt 'et zoo duuster veur den ouwe, dôar, dôar is 'et licht.”

En de man ien de bedstêj het de stem straks geheurd die 'em zei: „Huibert, 't. wordt ou beurt goeje Huibert. Joa ge bint oud, moar mergen zu'j weer jonk wêzen.” En die 't zei, drukt zutjes de hand op de ooglêje van ouwe Huibert, en Huibert zal iensloopen — iensloopen veur bêter.

't Is 'en rêgen van geweld; moar — al had 'et ook baksteen' gerêgend, Riekske zou toch van 't jungske dat ze verzurgde, weerum zin gegoan naar 't starfbed van voader.

En binnen die kamer? Behalve de grijze zijn er nu vijf personen bijeen.

Riekje, de eenig overgebleven van zes blozende dochters, staat aan de stervenssponde naast haar jongeren broeder Japik. Joapik, die wel 'en klein bietje achterlik in sommigte dinger, moar anders och, zoo'n bovenste jong is.

Ginds op een stoel zit Riekjes echtviend. Reindert is 'en knappe mins: krullig hoar, mooie oogen, moar, die oogen stoan nou krek as 't weer oan den hemel.

Aan het hoefdeneinde van vaders sterfbed, tegenover Riekske en bruur Joapik, staat Hannes. Hannes hun oudste broeder, de oudste van het tiental waarvan de vader er zeven naast zijn Mieke in den hemel hoopt weder te zien.

Janneke — Hannes' vrouw — vult 'en kruukske met heit woater: „Kouwe vuut'!” het voader gezeid.

Bij moeders starven het Hannes geen troan kunne loaten; dat kan ie ook nou niet, moar vuulen. . . . hij vuult 'r méer van as Riekske of Joapik; dat zeit ie eiges.

De oudste broeder houdt zijn oogen strak op het dekkleed gericht, en bijwijlen fluistert hij zuchtend: „'t Is wat te zeggen!”

In dezen oogenblik bespeurt het drietal dat de stervende grijze de magere hand op het dekkleed roert, en verneemt het nauw hoorbaar van zijne lippen: „Joapik, Riekske.”

Met een pijnlijk snikken vat de jonge vrouw zachtjes de hand die zich alweder beweegt, en besproeit die met hare tranen:

„Luuster, Joapik, luuster,” fluistert zij een oogenblik later haar jongsten broeder toe: „Joapik, hie nuumde óe noam,” en zachter: „Voader, hier zin we.”

Een allerlaatste glimlach verheldert het gelaat van den stervenden grijze; maar — de oudste zijner kinderen bespeurt niet dat laatste glanzen der dalende zon; neen, om Hannes' lippen speelt er óok een lach, maar een andere, ofschoon een weinig zichtbare, want, hij heeft gehoord dat de vader slechts twee namen noemde; twee: Joapik, Riekske; die van Hannes, nee, die nuumde ie niet.

Of ouwe Huibert met voordacht den naam van zijn oudste verzweg. . . ? Wil dat niet gelooven. Later heeft hij nog één woord gestameld, 't was: Liefde! Toen, toen is ie iengesloopen.

Ioa, as't oavend is geet 'et zunneneke onder; 't wordt duuster. Hier! Moar 't licht is niet uut. Nee, 't ondergaan is ook opgaan!

Nog altied is't 'en ragen van geweld. Um schiemeroavend ku'j Reindert en Riekske — de letste met 'en deuske onder den erm — van De Lagekamp weer hoastig noar de hoeve 't Hoogeland zien loopen; thus gekommen valt Riekske um Reinderts hals, en snikt: dat ze geen voader of moeder meer het; en Reindert zeit, dat ze bedoard mot wêzen, en — hie sleet 'et wiegekleed open. Zie, 't kleine dernje wriefft met de rooje knuusjes ien d'eugskes, en goapt en lacht. Voader en moeder mokken 't kienje, moar och! „'t kienje het nou ook geen grootvoader meer!”

Nog altijd regent het buiten; en binnenshuis waar oude Hui- bert gestorven is, daar zitten Hannes en Janneke; en 't avond- brood staat gereed, maar — ze eten het niet.

Hannes die in dezen oogenblik met den elleboog op de tafel en het hoofd in de hand zit geleund, werpt, langs het rood- vlammen lampje, een onvriendelijken blik op zijn Janneke, en zegt:

„Wat! heurluu niet veurgetrokken!? Joa, veurgetrokken tot op 't letste toe. En woarum....? Umdat ze iemand noar de mond kunne proaten; umdat ze fleeme kunnen; zieje, dóarum! Moar ikke, doar heb ikke geen oard van.”

„Ik geleuf niet Hannes, dat voader méer van heur dan van ou hiew,” zegt de vrouw wier oogen erg rood zien: „Denk toch geen kwoad! ge hebt de bewiezen dat voader 'et wèl miek.”

„Bewiezen! Wát veur bewiezen?”

„Bi'j dan vergèten woar ie altied zoo bang veur gewèst bint?” spreekt Janneke goedig: „Ha'j altied geen zurg dat alles noa voaders dood zou motte verkocht worden? En Hannes, las ie dan niet hoe voader, krek zoo as bepoald was, beschreef: dat de boe- del vief joaren lang onverdeild most blieven en deur ou beheerd worden, en da'j dan Riekske en Joapik 'en darde van de opbrengst zoudt uutkeeren....? Hannes, hei'j dan oe zin niet?”

„Mien zin, mien zin! joa, umda'k toen gek was; mien zin, umdat voader wel wiest wie dan oan 't slechtste einde zou wè- zen. Warken! warken veur Riek en bruur Joapik; eiges honger- liejen; zie, da's dan de weldoad van voader! Da's dan de wel- doad! En wie zin 't gewèst die met liefde — joa, met liefde, de last en gebrèken van voaders ouwen dag hebbe gedroagen, wie anders as wij! Zie, Riek met 'r smèlige munje die gaf'r de weerlich af. Of voader oud was of niet, trouwen most ze, en trouwen zou ze. — Uut liefde? Joa krek, veur de duuten: um swiet te sloan; um ou en 'n ander de nek toe te drèjen.”

„Dat duut ze toch niet Hannes,” zegt Janneke.

„Moar wel ou aftroggelen wat ou toekumt,” valt Hannes in: „'k Wou van alles nog zwiegen, moar — moeders warkdeus woar 't golden slot met de rooje grenoaten en 'k weet niet wat meer ienzit, dàt had ze van voader niet oannemen, moar oan óu, as 'r oudste bruurs vrouw motte loaten. Zieje, dóarum het

ze ien't lest zoo um voader heergedrêjd, en de hemel mag weten wat ze meer het geschooien."

„Joa 't golden slot met de rooje grenoatketting ha'k geern gehad," stemt de vrouw, moar voegt er ras bij: „Loawwe doar niemeer oan denken; Riekske was eigen kiend, en méer zal 'r ien't deuske niet gewêst zin."

„'k Weet bêter dat 'r méer was," zegt Hannes met haaste: „Toen voader ien der tied met moeder verkeering kreeg, toen het ie hoar, as erste gift, 'en karkboek met zulveren klamp' gegeven, en kreeg ie van hoar 'en tweekast harlozie met zulver' sinjetten. Woar is 't gebleven? Ik zeg ien de warkdeus, alles ien de warkdeus zeg ik! Zie, en dóarum het z'em zoo stillekes meegepakt en 'r niks van gesproken." Opstaande, terwijl hij een oogenblik later den wijsvinger op Janneke richt: „Zie — al gaf voader heur alles: óu is 't ontstolen, óu en geen ander!" — Hij ziet dat Janneke den boezelaar voor de oogen gedrukt houdt: „Joa, lig nou moar niet te greinen; 'k bin krek zoo mistroostig over 't starven van voader as gij of 'en ander, moar, valsheid en slinkse wêgen, dóar he'k 'en mier oan. — Ge kunt wel bedroefd zin zonder misboar. Stil, a'j de oogen dreug houdt dan ku'j kloarder zien, en dan zie je: dat ondank 's werelds loon, en valsigheid 's minsen oard is.... Zwieg! verdedig mien Riekske niet; gij iens-geheel niet, went, veur ou is't 'en trêtster. Leit ze niet toezoers over d'r kienje te bluffen. Tegen ou Janneke, woarum? umda'j al zes joar getrouwd en nog zonder kienders bint."

Janneke snikte achter haar boezelaar.

„Joa, da's hard, da's oakelig hard!" vervolgt de boer: „en we vuulen doar allebei van. Moar zij en den Reindert ze hebben 'r schik af. Ze loaten 't oe vuulen, ielkreis vuulen; zie, al heit ze mien zuster: 'en valskat dat blieft ze."

Janneke snikte en Janneke kos niet uitscheiden; 't was voaders starfdag, en — dat ze heur grieden omdat ze geen kienders had, dat dee heur zeer, bitter en veul.

't Rêgende buuten. Ien't achterkâmerke woar ouwe Huibert was afgeleid, ko'j 't gelek en gedruup ien de rêgenton heuren. Geen lèvend mins was 'r ien dat kâmerke, moar, zoo af en toe

goeng 'et deureke open, en kwiem Joapik noar binnen, en — 't ook duuster was, hie trooi noar de bedstee toe, streek met zien hand over 't kouwe gezicht van voader; zuchtte en — goeng.
En 't rêgende buuten! 't Rêgende over boezen en goejen.

Toen Huibert Lamers gesturven is, was 't gresmoand, nou schrieven ze oogstmoand.

't Is nog oakelig vroeg ien de mergen. Alles ziet er uut asof 't pas wakker is geworden; alles, ook de hofstêj 't Hoogeland en heur buurvrouw De Lagekamp. De eerste kiekt vrooliek en helder, de tweede sloaperig! De eerste stêkt schoonjes ien't mergenpak, de tweede weet niet wóar d'r kous' en schoen' zin gebleven.

't Is buuten alles pas wakker geworden; 't hoanje niet, dat krêjde al lang; gunds bij boer Reindert kukeleku, schor weerum van boer Hannes choekelechoe! — A'j goed kiekt dan liekt toch veul nog 'en bietje duimmelig. De nêtelbluumpkes goan langzaam open; de boombloai fledderen zoo'n bietje en roepen de veugeljes wakker die af en toe: tju tju kommen, um d'r stemmekes te prebieren. 't Woagenspoor op den Riendiek leit nog krek zoo as Reinderts letste kornvracht 'em giesteroavond liet liggen; 't nachtwiendje het 'em doen ienzakken; as 't sloopen is, wie dat 'em wakker zal moaken?

Heel vroege mergen! Damp boven 't woater; dauw over 't land; frissig wiendje. Rood oan de kimme..... zulver..... goud! — Over de Bêtuw is 't zunneke helderkes opgegoan.

Wa'j ook zien meugt, minsen nog niet.

Heur dan, doar kumt wat oan. Joa doar kommen ze met heur beïen: Hanske en Grauw. — Wa'n oarig klein ding is dat Hanske. Harrejennig, wa'n liefelik dernje! Achttien Meimoand' zal ze krek belêfd hebben. Heur munje is 'en meikars, heur wengskes zin klaprozen, heur eugskes krek zunmekes.

Heur moar, nog op 'en afstand doar klinkt 'et:

„Vort Grauwke, vort huup!” en Grauw, de kleine ezel met de blanke roomkannen oan weerskant van 't lief, stapt harder vort. Toeketoek, toeketoek, klotst 'et lêge melktuug, en — Grauw's

peutjes zin de erste ien't spoor, en Hanskes vuutjes de tweede.

„Vort Grauwke, huup! Doargunder stoan z'al te wachten: drie rooje, twee zwarte, de voale en 't bleske. Wacht moar mennekes, we kommen d'r oan. Vort Grauwke, vort!” 't Ezelje schiet ien 'en drefke; Hanske draaft mee. Toekedetock, toekedetock. „Vort Grauwke, vort!” En — doar stoan ze beneden oan den diek, veur 't hek, bij de weies.

Den ketting van 't hekke geligt; de koebeest' 'en bietje op zied gejoagd; Grauwke de wei iengeleid; nou is ze verdig.

„Hier Bleske, hier! Gij bint wel 't zwoarste geloajen.”

Bleske steet, en Hanske zit al op de horken, met den emmer veur zich bezijen den uier. „Wa'n room, en hoe blank!” denkt ze molkend.

Joa blank! blank as 't zieltje van Hanske.

Wie 't zieltje van Hanske kent...?

't Is de jongen die ginder met de zeis over den schouder de dijkhelling afkomt; 't vonder over, en in de wei — woar Hanske de koei melkt. 't Is Joapik, de bruur van Hannes en Riekske.

't Is Joapik. Hannes nuumt 'em onneuzel; onneuzel, umdat ie ien't leeren nooit vlug is gewêst. Op school het Joapik ien der tied 'en oakelijkheid van letters gehad. Van 't schoolbord af was 't heel wel gegoan, moar, uut 't boek — verdrêjd as ie't ont-houwen kos. De kleinkletters *a*, en *e*, en *o*, en *u*, doar had ie best 'en oog op gekregen, moar die ander, met heur steert noar boven en onder, doar had ie geen vat op gehad; 't had hum geschiemerd.

Zie, dat was onneuzel, heel onneuzel! Wat niet onneuzel was: dat ie uut 't heufd kos rêkenen as de beste prefester, moar — Hannes die telde dat niet. Wat ook niet onneuzel was: dat ie ien de kark 'en heel deil van de psalm' en gezang' mee kos zingen zoo goed as de beste. Joa, zij die gunds zit te melken, zij had ze hum geleerd. Weet ie hoe?

Dan las ze:

„O goedheid Gods nooit recht géprézen!” en dan zei ie 't noa;

„O goedheid Gods nooit recht géprézen!” en zoo wiejer; en dan las ze 't nòg ens, en dan zei hie 't óók nog ens, soms tot viermaal toe, moar dan zat 'et d'r ien, heur; en ien de kark

had ie dan 't heele boek geen spier van noode gehad. — Zoo arg onneuzel niet!

En tòch onneuzell onneuzel um alles veur kloare munt op te strieken; geen begriep van valsigheid of drêjerijen; altied de waarheid sprêken, krek wat ie meinde; zieje, onneuzel ien't kwoaje, en — d'r zin moar 'en bietje minsen die dat veur heel verstandig houwen.

't Oarige kleine ding dat gunder oan 't melken is, het nooit um Joapik gelachen, en Joapik, Joapik kent 'et zieltje van Hanske, krek zoo goed as de mergen- en oavendzang.

„Gemergen, Hanske!”

Hanske omziende: „Heere, jong, bin ie doar!”

„Krieg ie't zoo werm Hanske, da'j zoo rood wordt?”

„Rood — ikke? Nee, moar 'k heurde niet da'j d'r oan was gekommen.”

'k Zag oe al zitten toen 'k den diek afkwiem,” herneemt Japik: „'k Vuulde toen óók da'k rood wier; da's oarig, 'k het dat nog drie — loat zien: nog viermoal gehad, en altied as 't lang was gelêje da'k oe de letste moal zag. 'k Docht — toen 'k op oe oankwien — 'k docht toen bij mien eiges, as we ien't eigenste huus soame woonden, dan zag ik heur ielken dag, en 'k zou dan zeker zoo rood niet meer worden. Hê oarig,” besluit hij, „dat gij krek 'et eigenste het.”

Hanske moet zeker de bonte die ze nu onderhanden heeft, verkeerd aan den uier hebben getrokken, althans de bonte doet een tred ter zijde, en 't meisje verzet zich en zegt: „Stil jungske, stil!”

Japik leunt tegen 't hek; tuurt naar het melkende kind, en zegt na eenige oogenblikken:

„Eergister Hanske, toen d'r over ou gesproken wier, toen zei Koendert uut den Oanval, da'j zoo'n mooi snuutje hadt. Joa, dat zaidie; en nou, hê hê, da'k 'r noar zie, nou het ie geliek, heur. Ikke veur mien, ik wiest wel da'j 'en goejigheid op 't gezicht hadt, moar — wat veur oog', of hoar, of neus, zie, dat kos ik niet zeggen. Alêvel, Koendert het geliek Hanske, joa, dat het ie.”

„Loop jong!” zegt Hanske, en tot de rooje die ze nu onderhanden neemt: „Beest, stoa dan stil!”

„Den uier zal 'em ploagen,” meent de jongen: „Wacht!” en hij krauwt het koebeest tusschen de hoorns. — Na eenig zwijgen: „k Weet wel Hanske, da'k op school lang zoo veerdig niet was as gij of 'en ander, en da'k — zoo as bruur Hannes zeit — onneuzel ien 'en heele boel dinger bin; moar kiek: handen oan 't lief um te warken he'k zoo goed as de beste; en, dat 'r 'en heele boel ien't derp zin die krek zoo veul weten as ikke, en die tòch getrouwd en gelukkig lêven, da's zeker. — Hanske.... heur is.... as wij met z'n twee is trouwe goengen....?”

Heur Hanske is lachen.

„Hei'j doar zoo'n schik af?” vraagt Japik.

Hanske blijft lachen. Joapik mot ook lachen, en ze lachen allebei.... om te bezwieken!

't Is voor de eerste maal dat de aardige meid om Japik lacht. De koe, ongeduldig, doet een zijtred, — tegen den emmer; de emmer wipt; Hanske grijpt hem, maar, een gulp van den blanken room ligt vermorst op den akker.

Ze lachen niet meer! „Da's zundig!” roept Japik.

„Joa zundig!” herhaalt het blanke zieltje: „en, 't was ook niet oarig dat ze goeje Joapik het uutgelachen.”

„Noe, gij zoudt 'r toch ook wel schik ien hebben as we in één huske woonden?” vraagt Japik iets later, en voegt er nog bij: „'t Het mien al lang ien't heufd ligge drêjen.”

Hanske melkt van geweld; ze kijkt strak op den uier: „Joapik, ge mot 'r niet oan prakkezieren,” zegt zij ten laatste heel zachtjes. „k Bin veuls te jong um oan trouw te denken, en gij Joapik.... gij....” haastig: „Gauw, vort moar oan 't wark, de zon kumt al hooger.”

„Nou dag dan Hanske,” zegt de jongen, en er is iets bedroefds in zijn stem: „Dag Hanske! Wark plezierig.”

„Van 's gelieken!” wenscht het meisje.

Japik gaat, maar ziet nog eens om.

't Meisje melkt, en blijft melken, totdat de koe-uiers leeg en de koperen roomkannen gevuld zijn. Heel in de verte — heurt ze Joapik de zeis scharpen. Doargunder — heel wied, ziet ze hum mêjen ien't lange gres; en ze kiek zoo triestig:

„Goeje Joapik! — Onneuzele Joapik! Trouwen met hum...!?”

De koperen kannen hangen in 't melktuig. Grauwke wordt losgebonden; 't hek geopend: „Vort Grauwke, vort!” De dijk-glooiing op: „Vort Grauwke, huup!”

Helderkes steet de zon oan den hemel; moar, langs de zunneces van 't oarige kleine ding drieven wolkskes.... Joapik! En — Koendert uut den Oanval het gezeid dat ze mooi is: „Vort Grauwke, vort!”

Ongeveer een uur nadat Hanske met Grauw aan het melkhuis van boer Reinderts schoone hoeve is teruggekomen, beweegt zich Hannes Lamers tusschen de aarden wallen, waarop de tabaksplant verbouwd wordt.

Hoe Hannes Lamers er uit ziet? Zie maar: Diep liggen de pikzwarte oogen; lage wenkbrouwen; korte stompe neus; wijde mond met zeer dunne lippen; geelbleeke gelaatskleur; 't hoofd op den langen hals een weinig naar voren; kort bovenlijf; lange beenen: zóo is Hannes.

Wàt hij doet? Hannes stèkt slekken.

Zie: 'en dun houten pinneke, van 'en duum of twientig, het Lamers ien de hand; hie kiekt noar den grond en op de tabaksbloai'. Doar ziet ie 'en slek: pik! hij stèkt 'em oan 't pinneke; nog een; weer pik! alweer, nog ens, totdat 'et pinneke vol is. Dan stèkt ie 't pinneke met de slekken er oan, op 't eind van den wal, ien den grond; neemt 'en ander pinneke; zoo wiejer al wiejer. — Da's oakelik hê? Um wee van te worden! Moar, 't is noodzoak! ze vrêten de plant' op.

Êen ding: ge kunt slek' stêken da'j blied bint, da'j d'r geen een — ge kunt ze ook stêken da'j blied bint, da'j d'r heel veui vindt. 't Erste is meer natuurluk; 't letste dee Hannes. Hij mocht ze gern stêken as ze d'r woaren.

En woarum stèkt ie zoo gern? Umdat ook hum honderd pinnekes stêken: ien de kël, ien't heufd, ien de borst, ien't hart; 'k weet al niet woar.

Heur dan wat Lamers bij zich zelf prakkeziert:

„Teunis! da's de lompe kerl die 'r loopt: lid van de Road!

Zoo'n ezel! en ikke....? — De dommenei! As ie op de prêkstoel steet dan smelt ie van geweld, en roast en scheldt ie op iedereen; en hie eiges....? 't Zin gekken die 'em vol loajen fnet kluuten botter, schelharsten en mikken. Al dee ik krek anders um: mooi weer en simonblé speulen; al wou ik ielkeen wat moois op de mouw smêren, ze zouwen mien, in zien ploats, nog geen ons-kluutje botter, of 'en schroal butje sturen. Loat ie veur mien part schelden en roazen en smoren iep't vet. — Den Reindert! Giesteren het ie de letste kornvracht goaf^{en} en goed noar binnen gehaald. Ik ke: de halvescheid schroaler gewas; bij mien is al den tabak vervrêten van de slek'; bij hum: 'en blad van geweld! Vervliemd: den duuvel lupt alles mee. Geld het ie zat; de heugste merkt kriegt ie van alles; met 'et joar al 'en kiend! en weer een op kommen. Alles veur hum; mien alles tegen! Zoo'n rechtveerdigheid doar heb ik geen begriep van....! Hier weerlichse slek: Pik! Pik!! en nõg een!"

't Is de vierde ure na zonsopgang. Vrouw Janneke heeft binnen de keukenkamer van De Lagekamp het ontbijt in gereedheid gebracht. Allemaal present: man, vrouw, bruur Joapik en 't volk dat ien huus êt.

Bidden — — „Êt ze met smoak!"

„'t Is oarig da'j tegenswoordig altied de roggebroodskorsten oan d'anderen gêft of eiges moar opêt," zegt de man wel spijtig tot zijn huisvrouw: „Lamers kan toezien."

„Heere, Hannes, wou gij ze?" schrikt vrouw Janneke: „Ge kost 'r niet tegen he'j eiges gezeid; ge kreeg 'r zoo'n pien ien de moag van. Dee 'et niet Hannes?"

„Um da'j ze mien 'en tied lang allemoal woudt opduffelen," spreekt Lamers: „hollen of stilstoan. As 't vars is, dan wi'k ze krek zoo goed as 'en ander."

„Best Hannes, doar he'j dan de mien," zegt de huisvrouw.

„Bi'j gek!" roept Lamers en werpt het brood terug dat hem werd toegeschoven: „Asof ik 'en kiend was!"

Vrouw Janneke voelt iets schiemerigs in de oogen, en terwijl ze de bedoelde broodkorst voor haar zwager nederlegt, zegt ze zachtjes: „Doar Joapik, ik heb 'r geen trek ien."

Zie dien blik van Hannes op Japik. Hum alles toestoppen! hum altied veursprêken! hum! den doodêter, die geen A veur 'en B kos; die tot schoai van de andere kienders as 'en onneuzele noaloper ien de wereld was gekommen en d'r al lang weer had uutgemotte! — Tot Janneke op smadenden toon:

„Welzeker, Joapikske, hê? Ge most 'em moar ien de gloasdere kast of op stark woater zetten.” Tot den jongeren broeder terwijl hij den houten broodbak vat en hem dien grinnekend toeschuift: „Zeg wi'j ook alles!”

„Nee dank oe Hannes,” zegt de jongen: „'k Het eiges geen trek; 't geet mien zoo langzaam de kël deur.” — Tot Janneke: „'k Mot oe straks is wat zeggen.” — Joapik drinkt zien kummeke koffie. Of ie dóar zoo rood van wordt?

Hannes zet groote oogen. — Stilte! Alleen 't gerammel van kummekes en 't knappen van 't vuur.

„Straks wat oan Janneke zeggen,” denkt Hannes: „Oan Janneke! niet oan mien! Die twee zitten ien een kuup met z'n beien. 't Mag ligt 'en stukske tegen mien wêzen. Altied proaten: wês tevrêje Hannes, da's goed; moar, dan motten z'oe ook tevrêje loaten. Nou, die mien stèkt za'k stêken ook!”

Op hetzelfde oogenblik dat de boer van De Lagekamp dit laatste reeds lang geliefkoosde denkbeeld bij zich zelve heeft herhaald, wordt de deur ten halve geopend en steekt de boer van 't Hoogeland zijn hoofd binnen de kamer.

't Is zwoager Reindert, en Reindert wenscht: „Smoakelijk drinken!” terwijl zijn oogen er vragen: „Doe ik ook overlast oan?”

„We zouwe krek danken!” roept Hannes den komende toe, en geeft een wenk aan de zijnen, en drukt de pet voor de oogen.

Reindert trekt zich terug; krijgt spiet dat ie gekomen is um Hannes wat te vroagen; moar blijft, en wil wachten tot Hannes' dankzegging zal gedoan zin.

A'j achter de pet van Hannes kos kieken, dan zou'j is 'en griens zien. De slek was gestoken!

Eenige minuten later staan de zwagers tegenover elkander.

De vraag van Reindert: of ie de hakselsneier veur vandoag is mag leenen? De zient is kapot en noar de smid toe.

„De hakselsneier? . . . Joa . . . zie, 't spiet mien da'j d'r ver-

lêgen um bint," zegt Hannes: „moar — 'k mot 'em krek eiges gebuiken."

„Gij eiges!" zegt Reindert: „Da's al gevallig um deez tied van 't joar!"

„En gj dan?" vraagt Lamers.

„'k Wou haksel veur d' eierkurf hebben," is 't antwoord van Reindert: „Alével, 't kan met 'en mes wel gedoan. Ik dank oe. Gemergen."

Reindert is haastig vertrokken en denkt onder 't heengaan: „Ook dom mien oan Hannes te woagen. Um de buur- en familie-schap wou'k hum en geen ander verzuuken. Vrêje en vrindschap, moar — vroagen niemeer!"

In 't melkkamertje bevindt zich vrouw Janneke. Japik is haar nageloopt en zegt: „Janneke, heur is!"

Janneke heurt, en wât ze heurt — dat is 'et eigenst wat ie 's mergens, heel vroeg, oan Hanske dat oarige kleine ding gezeit het. Wóar 't hum zat dat kos ie niet zeggen, moar hie geleufde hier, op de borst en ien de kèl; went, al doag' answiet had ie oan Hanske niet kunne denken of hie had zoo'n oarige scheut gekregen, krek asof ie geen oajem kos hoalen.... Kiek! nou had ie 'et weer.

Vrouw Janneke staat te kijken asof ze'n dood mins lèvendig ziet:

„Gij Joapik, trouwen!" zegt zij ten laatste, en terwijl ze dat zegt, vlieden haar honderd gedachten door 't hoofd. Van al die gedachten is Hannes de grondtoon. Hannes! — Wat was ie kwoad gewêst toen Riekske goeng trouwen; zedie niet dukkels dat Joapik nooit op zich eiges kos stoan, umdat ie — aldat zij 't niet kon veinden — niet riechtig bij 't heufd was. Had ie geen nijd en geen hêkel oan Reindert, umdat ie wat rieker is, en, zou ie toe willen zien dat Joapik misschien gelukkig wier met Hanske, 'en dernje met geld? 't Arfdeil van Joapik numde ie 't ziene alschoon onrechtveerdig. „Moar.... Hannes...!?"

De boer van De Lagekamp is niet verre. Aan de deur van 't melkkamertje heeft hij geluisterd. Wat kiekt ie lillik de kerl; zoo gèl as saffroan. Langer uuthouwen kan ie 't niet.

Daar staan ze met hun drieën, en Hannes houdt zich in, en

zegt zoo vriendelijk als hij maar kan, dat ie toevallig 'en poar woorden geheurd het; dat 'et hum spiet dat Joapik veur zien oudsten bruur geheim' het en achterbaks is. — Heel goejig: „Joa dat spiet mien Joapik; moar 't kumt umda'j kiendsch bint en onneuzel. Gij kunt 'et niet gebèteren Joapik, dat God ou zóo en niet anders het geschoapen, doarum niet, nee; moar ge most vertrouwelikker wèzen, en nou, Joapik, nou he'k geheurd da'j oan Janneke van trouw sprak.”

De jongen is erg rood geworden. De dunne lippen van Hannes zijn geheel onzichtbaar, en terwijl hij zijn broeder vertrouwelijk op den schouder klopt, zegt hij heel vriendelijk, o zoo goejig: „Toen voader stierf, toen het ie liefde gezeid, niewoar Joapik?”

„Joa krek!” is het antwoord.

„Moar weet ie wat voader óók het gezeid, den dag véur zien starven?”

„Nee,” schudt de jongen.

„Wat ie gezeid het,” herneemt de oudste: „khem! wat ie gezeid het...? Hannes, zaidie toen ie lei te starven, Hannes, zaidie toen — as Joapik t'oavend of mergen zoo gek wier oan vrouw of oan trouw te denken, zeg 'em dan Hannes, dat voader 't hum op zien starfbed verbooi... umdat... umdat ie dan diep ongelukkig zou wèzen.”

Doar steet Joapik; oakelik! Nou zou'j óók hoast zeggen: onneuzele Joapik.

Vrouw Janneke kiekt noar den grond. Was't waarheid of leugen...? Wat kon ze as zwiegen!

En Hannes? Genoeg veur van mergen! Hie geet weer noar 't land toe um slek' te stèken.

Reinderts hoeve 't Hoogeland glimt ien't zonneke asof ze verguld is. 't Liekt er alles zoo oarig en tierelierig da'j schik kriegt um 't oan te zien. Huus, hof en vee, 't lacht van plezier; de kornbargen flonkeren; de heujbargen gliensteren; de hennes koakelen; de kalver, gunds ien den bongerd, ze springen asof ze gek zin met de steert ien de hugt, en — Grauwke schrauwv vroolik en lochtig.

Alles lacht en het schik. Ook de uiver is komme oanvliegen, en, as ie op 't groote nest, boven 't huus, stillekes uut de hugt noar umlêg kiek, dan is 't krek asof ie wil zeggen: „Volstrekt niks te danken. 'k Het 'r krek zoo veul schik af as gj;” en, heur hoe ie kleppert.

De ooeivaar met zijn langen snavel weet er meer van. Zou ie misschien . . . ?

Stil: 'en uiver op 't huus, zêgen ien huus, dat zeggen ze ien de Bêtuw.

Stil dan, want daarginder in de groote kamer daar is al leven genoeg; al leven genoeg voor het vrouwke in het kleine kamertje er naast, het vrouwtje dat stilte behoeft, stilte en kalmtje bij haar overgroote blijdschap.

Zie Reindert, 't is asof hij gek is van vreugd:

Eergiesteroavond, kertier over tienem, het den uiver 'en jungske gebrocht, — zoo zeggen ze ien de Bêtuw — harrejennig zoo'n jungske! — Um kwart véur tienem het Reindert 'et benauwd gekregen, miesderoabel, arg miesderoabel, moar — arger zien Riekske. Kertier over tienem: Goddank, doar was ie! Mooi jungske; rood jungske; vet jungske; harrejennig zoo'n jungske! — Kiek, erst het Reindert zutjes gelachen en gegronnikt; toen is ie met zien jungske oan 't bed van Riekske gekomen, en het ie gefluusterd: „Knap, dern! ik was de darde, da's nou de vierde Reindert.” Toen, toen het ie zien wiefke op de oog', op de neus, op 'r munje gekust, krek woar ie kos, en 't jungske — heel zutjes op 't mollige snuutje. Toen, toen het ie 't jungske weorum oan de boaker gebrocht, en is noar buute gelopen, en het ie gegreind as 'en kiend: „Dank goeje Voader, dank veur oe zêgen; woarom he'k zooveul liefde verdiend!”

't Is de darde dag. De jonge moeder het geen spierke koorts en ze lacht, went zie, kleine Mieke — nu elf maanden oud — kleine Mieke, op Hanske-moei's arm, leit heur kleine vingertje op bruurkes wengske, um is te vuulen of ie geen pop is.

„Nee teine Mieke, kiek moar,” zegt Hanske; en Hanske, die pas bericht heeft dat 'r volk is um de kroamvrouw te groeten, ze streelt 'et kleine vlasköpke van Mieke. En 't jungske dat van moeder wat kriegt, zet bolleboozen; en Mieke, Mieke klapt ien hoar henjes en krêjt van plezier.

zegt zoo vriendelijk als hij maar kan, dat ie toevallig 'en paar woorden geheurd het; dat 'et hum spiet dat Joapik veur zien oudsten bruur gehein' het en achterbaks is. — Heel goejig: „Joa dat spiet mien Joapik; moar 't kumt umda'j kiendsch bint en onneuzel. Gij kunt 'et niet gebèteren Joapik, dat God ou zóo en niet anders het geschoapen, doarum niet, nee; moar ge most vertrouwelikker wèzen, en nou, Joapik, nou he'k geheurd da'j oan Janneke van trouw sprak.”

De jongen is erg rood geworden. De dunne lippen van Hannes zijn geheel onzichtbaar, en terwijl hij zijn broeder vertrouwelijk op den schouder klopt, zegt hij heel vriendelijk, o zoo goejig: „Toen voader stierf, toen het ie liefde gezeid, niewoar Joapik?”

„Joa krek!” is het antwoord.

„Moar weet ie wat voader óok het gezeid, den dag véur zien starven?”

„Nee,” schudt de jongen.

„Wat ie gezeid het,” herneemt de oudste: „khem! wat ie gezeid het...? Hannes, zaidie toen ie lei te starven, Hannes, zaidie toen — as Joapik t'oavend of mergen zoo gek wier oan vrouw of oan trouw te denken, zeg 'em dan Hannes, dat voader 't hum op zien starfbed verbooi... umdat... umdat ie dan diep ongelukkig zou wèzen.”

Doar steet Joapik; oakelik! Nou zou'j óok hoast zeggen: onneuzele Joapik.

Vrouw Janneke kiek noar den grond. Was't woarheid of leugen...? Wat kon ze as zwiegen!

En Hannes? Genoeg veur van mergen! Hie geet weer noar 't land toe um slek' te stèken.

Reinderts hoeve 't Hoogeland glimt ien't zunnene asof ze verguld is. 't Liekt er alles zoo oarig en tierelierig da'j schik kriegt um 't oan te zien. Huus, hof en vee, 't lacht van plezier; de kornbargen flonkeren; de heujbargen gliensteren; de hennkes koakelen; de kalver, gunds ien den bongerd, ze springen asof ze gek zin met de steert ien de hugt, en — Grauwke schrauwv vrooliek en lochtig.

Alles lacht en het schik. Ook de uiver is komme oarvliegen, en, as ie op 't groote nest, boven 't huus, stillekes uut de hugt noar umlêg kiek, dan is 't krek asof ie wil zeggen: „Volstrekt niks te danken. 'k Het 'r krek zoo veul schik af as gj;” en, heur hoe ie kleppert.

De ooeivaar met zijn langen snavel weet er meer van. Zou ie misschien . . . ?

Stil: 'en uiver op 't huus, zêgen ien huus, dat zeggen ze ien de Bêtuw.

Stil dan, want daarginder in de groote kamer daar is al leven genoeg; al leven genoeg voor het vrouwke in het kleine kamertje er naast, het vrouwtje dat stilte behoeft, stilte en kalmte bij haar overgrootte blijdschap.

Zie Reindert, 't is asof hij gek is van vreugd:

Eergiesteroavond, kertier over tien, het den uiver 'en jungske gebrocht, — zoo zeggen ze ien de Bêtuw — harrejennig zoo'n jungske! — Um kwart véur tien het Reindert 'et benauwd gekregen, miesderoabel, arg miesderoabel, moar — arger zien Riexke. Kertier over tien: Goddank, doar was ie! Mooi jungske; rood jungske; vet jungske; harrejennig zoo'n jungske! — Kiek, erst het Reindert zutjes gelachen en gegronnik; toen is ie met zien jungske oan 't bed van Riexke gekomen, en het ie gefluusterd: „Knap, dern! ik was de darde, da's nou de vierde Reindert.” Toen, toen het ie zien wiefke op de oog', op de neus, op 'r munje gekust, krek woar ie kos, en 't jungske — heel zutjes op 't mollige snuutje. Toen, toen het ie 't jungske weerum oan de boaker gebrocht, en is noar buute geloopen, en het ie gegreind as 'en kiend: „Dank goeje Voader, dank veur oe zêgen; woarom he'k zooveul liefde verdiend!”

't Is de darde dag. De jonge moeder het geen spierke koorts en ze lacht, went zie, kleine Mieke — nu elf maanden oud — kleine Mieke, op Hanske-moei's arm, leit heur kleine vingertje op bruurkes wengske, um is te vuulen of ie geen pop is.

„Nee teine Mieke, kiek moar,” zegt Hanske; en Hanske, die pas bericht heeft dat 'r volk is um de kroamvrouw te groeten, ze streelt 'et kleine vlasköpke van Mieke. En 't jungske dat van moeder wat kriegt, zet bolleboozen; en Mieke, Mieke klappt ien hoar henjes en krêjt van plezier.

Stillekes met 'et kleine dernje, stillekes! went doargunder ien de groote koamer, doar is al lêven genogt.

Bekenden uit de buurtschap zijn bij het huiswaarts keeren van de markt, is êfkes op 't Hoogeland oangevoaren, um Reindert dan alêvel met de jonge zeun en de goeje afloop te fillesis-teeren.

Vijf boeren, oud en jong, zitten in de rondte en rooken ut lange pijpen. Twee dikke blozende boerinnen, benevens een jonge boerendochter met niet onaardig gezichtje, kleuren de groep met haar bonte verven.

De dikke boerinnen zitten met de vuut' op 'en kouwe stoot, breed van schoot, en kieken noar de deur, of Hanske hoast weer-
kumt um hoar bij de kroamvrouw te loaten. Reindert schenkt wien oan de boeren en 'en glêske kroam-annies oan de vrouw-
lui. Reindert het krek 'en gezicht asof ie al z'n lêven zal lachen. Of ze ook zeggen dat de botter veul slapper oan de merkt was, en de weit lang zoo geldig niet: „Hê hê, 't kan wel wêzen.” En noojend: „Kom, vat nog 'en glêske.” Tot Kaatje 't aanvallig boerinnetje: „Toe dern, drink is uut!”

„Nee dank oe,” zegt Kaatje.

„Hoe, lust ie ze niet?” roept dikke Teunis van de Velde, en Teunis zeit lachend nog meer: 'en onneuzel oarigheidje over de kroam-annies. Koatje kiekt verlêgen. Koendert — ge weet wel, Koendert uut den Oanval — ziet noar Koatje. Ze mot toch êfkes lachen, moar kiekt noar den grond. Koendert verkniept zich achter de rooje neusdoek. De dikke boerinnen zitten te schudden dat de stoel' d'r van kroaken. De boeren — anders niet lachsches — hebben wark um de piep' oan te houwen, en Reindert — Reindert lacht ook, en hie wunst: Ielk zoo gelukkig as hie is; veur zich zelf kos 't ook minder, moar — „kienders is zêgen, joa zêgen van God!”

Op hetzelfde oogeblik dat de gelukkige vader deze woorden spreekt, worden schier tegelijkertijd de twee deuren der groote keukenkamer geopend. Door de eene, die toegang tot de kraamkamer geeft, treedt Hanske met kleine Mieke op den arm naar binnen, en terwijl zij de boerinnen uitnoodigt — um nou moar êfkes bij zuster te kommen, ontgaat haar het knipoogje niet dat

Koendert aan Kaatje geeft, aan Kaatje die mede is opgestaan — um de kroamvrouw gendag te goan zeggen.

Door de andere — de gangdeur — komt ook een bekende naar binnen. 't Is Janneke Lamers van De Lagekamp. Ofschoon het reeds de derde dag van zuster Riekske is, Janneke komt er voor 't eerst, maar, ze wordt ook gevolgd door een ander, door een bleeke, een geelbleeke, die gezegd heeft — dat ze met kroam-bezuuk moar most wachten, went, dat ie 't anders verdrêjde um d'r mee heer te goan.

Janneke ziet erg verlegen terwijl ze: „Gendag soame!” wenscht, en slaat de oogen ter neer nu ze tot haar zwager zegt: „Gefillesisteerd met oe zeun, Reindert, en da'j er alle heil oan belêven meugt.”

„Dank oe, dank oe!” spreekt Reindert gulhartig. En Hannes, die na zijn vrouw een: „Van 's gelieken,” heeft gepreveld, en daarbij zooals altijd een hand heeft gegeven — da'j niet weet of 't 'en hand of 'en voadoek is, zoo slap en zoo niks, — Hannes ziet meteen dat de boerinnen, die ook êfkes: „Gendag!” hebben gezeid, heur rokken ien't plooi trekken, en — met Hanske veur-uut — ien't kâmerke goan woar de kroamvrouw mot liggen.

Zie, die vremden loat Reindert ien't kâmerke en — eigen familie loat ie achter.

„Goat 'r zitten Janneke,” zegt Reindert: „Bruur Hannes neem 'en stoel!”

Neem 'en stoel! ge kost 'em eïges goan kriegen!

„We zin eigenlijk gekomen um Riekske is oan te sprêken,” zegt Hannes: „'k Het al heel weinig tied, en dôarum — toe Janneke, loawwe moar êfkes ien't kâmerke goan.”

Janneke weet niet . . . of ze . . . ?

„Asteblijf Hannes, dan mo'j zoo goed wêzen nog 'en umme-zienje te wachten,” zegt Reindert: „Vrouw Pieters en vrouw Van de Velde zin krek met Koatje noar binne gegoan; 't is de darde dag; te veul drukte op ens zou niet goed wêzen . . . Nog 'en klein oogenblikke. Moar, goat 'r zitten . . . Hier Janneke, hier! Toe Hannes, neem dan 'en stoel!”

Vrouw Janneke zit, en Reindert heeft de flesch al ter hand genomen — nooit z'n schoonzuster op 'en glêske, en Hannes

um ook wat te drinken, en wijst den laatste op piepen en tabak, en 't zulveren vuurkomfoor.

„En ander de oog' uutstêken!” denkt Hannes, en haastig zegt hij tot hem die wil schenken: „Geen drank asteblijf, we zin doar bij ons niet van thuus.”

„Kom,” zegt Reindert, „Janneke zal wel 'en klein dröpkje lusten.”

Janneke ziet met een oogwenk op Hannes, en antwoordt zeer haastig: „Nee nee, verechtig ik dank oe!”

De komst van Hannes Lamers heeft den vroolijken toon der boeren niet weinig getemperd. Mij dunkt zij trekken scheeve gezichten, en beginnen over 't weer té praten: dat het wel liekt asof 'r onweer oan de locht is, en dat het doarum tied wordt zoö zootjes oan noar huus toe te voaren.

Ja, er was een onweerswolk aan de lucht; maar binnen de kamer was er ook een: 'en lillikke! Hannes Lamers is wel bekend; geen wonder dan dat het stillekes wordt en dat zelfs Reindert werk heeft om vroolijk te blijven.

„Moar jong, waar zit Joapik toch?” vraagt de gastheer, nadat Hannes een geruimen tijd heeft rondgekeken alsof hij geen stoel kon vinden, maar er eindelijk een gevat en plaats heeft genomen: „Ik zag 'em nog iens-geheel niet,” vervolgt Reindert: „en Riekske het al dukkels gevraagd, of ie niet kwiem.”

Noar Joapik het ze gevraagd! niet noar hum, niet noar Hannes: „Joa,” zegt Hannes, terwijl hij een vreemde beweging met de hand langs het hoofd maakt: „da's noarigheid tegenswoordig.... hoast geen huus mee te houwen.”

„Watte! Hoe zoo?” roept de zwager.

Vrouw Janneke plooit aan heur boezelaar. Aller blik is op Hannes gevestigd.

„Oakelik ien't heufd!” zegt Hannes bedaard: „Heel dukkels sprêkt ie geen woord en dan weer roazen van geweld. Gij Janneke weet 'et.”

Aller oogen richten zich nu op de vrouw. Janneke ziet heel erg verlegen en smuuspelt zoo wat van: „Joa, onneuzel.”

„Wel heer m'n tied!” zegt Reindert met verbazing: „doar ha'k niks van geheard. Joapik ien't heufd!”

„Joa, niemand wou 't geleuven,” herneemt de boer van De Lagekamp, „moar, al joaren lang was 't dukkels 'en spul; en nou ien de letste doagen!...” Hannes zet een gezicht da'j d'r bang van mot worden.

„Wel, wel, a'k dat had geweten, dan was 'k zeker is komme ranloopen,” zegt Reindert, en op zijn gelaat is nu geen lach meer te zien.

„'k Zou moar stillekes thuis blijven,” klinkt het uit Hannes' mond: „Zoo gauw as 'r vremde kommen dan liekt ie 'en heele piet, moar — ze zin niet de deur uut of welluu kriegen 't geroas nog tweemoal zoo arg. Niewoar Janneke?”

Janneke smuuspelt weer: „Joa!”

„Nou he'k van z'n léven!” spreekt Reindert hoofdschuddend en voegt er nadenkend bij: „Dan zou 't niet kwoad wézen a's 'k hum is 'en dag of vier op 't Hoogeland hoalde; andere minsen: andere umgëving!”

„Wel weerlichs!” roept Hannes met een smadelijken lach: „asof mien Janneke en ikke niet goed veur hum woaren!”

„Moar Hannes, 't was zóo niet gemeind,” zegt Reindert haastig. „Ik docht moar allinnig.... zie, docht ik, Joapik is 'en liefhebber van blom' en van dinger; ge weet dat Riekske 'en oarigen hof achter 't huus het...”

„Nou, blom' en spul hewwe eiges genogt,” valt Hannes in: „En dan, as ie roast, dan kiekte ie wat noar die dinger!”

Reinderts oordeel blijft — en de boeren stemmen het toe — dat 'en verzet geen kwoad kan. Hie kos met Gart de schéper is bij de schoap' liggen; zie, van schoap' hiew Joapik toch ook veul, en schoap' die had Hannes toch niet.

„'k Wiest al lang da'j schoap' houdt,” is Hannes' antwoord. „Moar,” voegt hij er opstaande bij, „we zin hier gekomen um oe vrouw gendag te zeggen; we hebben wat hoast.”

Gelukkig, daar komen de twee dikke boerinnen met Kaatje en Hanske uit de kraamkamer terug.

„Kiek! harrejennig! ze hebben nooit van z'n leven zoo'n oarig kienje gezien; wa'n mollige ermpkes, en wa'n köpke met hoar al; en de kroamvrouw, wat ziet ze d'r opperbest uut; 't is liefhebberij um 't oan te zien.”

„Kom Janneke,” zegt Hannes, en beiden schuiven in het vertrekje waaruit de vrouwen zijn teruggekeerd.

„Joa joa,” vervolgt een der boerinnen: „liefhebberij um 't oan te zien; wat mooi blauw eugskes ien't köpke! Krek de oog' van zien voader!”

Buiten drijft de onweerswolk nog aan den horizon, doch uit de kamer is de sombere wolk, althans voor een wijle, verdwenen; zie maar, Reindert lacht weer: Niewoar, kleine Reindert liekt op den grooten; Reindert de groote het op jungskes grootvader geleken; Reindert de ouwe was zoalig gesturven! Joa, Reindert lacht weer.

Geen vijf minuten later hebben de bezoekers uit de buurtschap de kamer verlaten. Reindert, die noar 't wiefke verlangde, heeft aan zuster Hanske het uitgeleide opgedragen, en — allemaal hebben ze gezeid: „Dag Hanske.” En Koendert uut den Oanval, het ook gezeid: „Dag Hanske.” En toen — toen het ie Koatje ien den erm geknepen, dat ze „Schei uut!” riep, en hoar de tree van 't kerreke opgedouwd met lach en gegoechel — veul niet genogt. Dat heeft Hanske gezien, en toen... zijn de karretjes weggereden, en Hanske is naar binnen gegaan.

't Bezoek van Hannes en Janneke bij zuster Riekske duurt kort genoeg.

„Goa'j al heer?” vraagt de jonge moeder, en Hannes antwoordt: dat ze asteblijf mot begriepen dat ie van 's mergens tot 's oavends as 'en perd mot warken, en dat ze toch moar rêkenen mot dat ie heur, ien stee van wienst uut te keeren, oan 't eind van 't jaar 'en andere rêkening zal veurliggen: „'k Gun ielkeen 'et ziene,” is zijn besluit, „moar, oe dood warken veur 'en ander en eiges hongerliejen dat geet niet!”

En daarmee wil Hannes zijn zuster de kraamvrouw verlaten!

Reindert hoort die laatste woorden met bevreemding. — Had Hannes dan zóoveul onspoed gehad? — Moar, 't was nou geen tied um over de bouwing te proaten.

„Och, kiek dan wa'n oarig jungske!” zegt vrouw Janneke, die nog even het kindje in 't wiegje beschouwt en een traan uit haar oog veegt.

„'k Het 'r niks geen verstand af,” zegt Hannes: „'En groote

kop zou'k zoo zeggen; 't liekt veul op Reindert. G'enoavend!"

Riekske en Reindert ze hoorden het wel, maar Riekske zegt toch: „G'enoavend Hannes.” En — nadat Janneke zacht heeft gesmuuspeld: „Bèterschap Riekske, 't beste met oe jungske,” zegt de moeder nog goedig: „Dank oe Janneke. Hadt gelluu d'r ook moar zoo een.”

„Hadt gelluu d'r ook moar zoo een!” Dat zijn de eerste woorden, die Hannes Lamers bij het huiswaarts keeren doet hooren: „Wat he'k ou gezeid Janneke?” vervolgt hij: „smêlen, beschimpen, groot sprêken, dat doen ze, dat en niks anders. Proat ze nog veur as ie kunt; de oogen uutstêken: annies, wien en wat al niet meer prezentieren; eiges zuupen en brassen en 'en ander loaten warken, dat kunnen ze. Proat er niet van; woarum die zulveren stop' op de fles'; woarum dat zulver' tabakskomfoor, en 't zwetsen op d'r mooie blomhof en op d'r schoap'? En dan — hei'jt niet gezien hoe ze anderman veurtrekken boven eiges! Die ander koste binnengoan, welluu wachten, joa, welluu wachten! Moar arger nog Janneke, ze stêken ons ien't hart, ou en mien, dat doen ze, hoe langer zoo meer.” Nabootsend op sarrenden toon: „Hadt gelluu d'r ook moar zoo een! Zieje, dat is 't eigenst asof ze wou zeggen: Ge meugt er geen krieggen. 'k Het ou wel gezeid Janneke, dat ze oe stêken zou. Joa, grein moar, nou vuul ie't eiges. God zal ze krieggen, dat zal Ie.... dat mot Ie!”

Hannes Lamers zag onbeschrijfelijk geelbleek toen hij naast Janneke zijn woning betrad. En Janneke? Joa, ze wou Riekske wel veursprêken, moar, Hannes had toch geliek ien dit en ien dat; en joa.... joa, verschil was 'r veul: „Woarum 'en ander en welluu niet!”

De avond begint te vallen en 't onweer is komen opzetten. Japik is nergens te vinden. 't Is niet waarschijnlijk dat hij is uitgegaan, want sedert den morgen dat wij hem zagen, bekwâm hij een brandwonde aan den voet, die — door Hannes' onvoorzichtigheid (!) met een kokenden waterketel veroorzaakt — nem het uitgaan belette. Nu is hij voort, maar hoe en waarheen?

Toen Hannes en zijn vrouw de hoeve verlieten, toen het bruur

Joapik de kriewel ien't lief gekregen. Joa, Hannes had gezeid: „A' die dolheid van Hanske ien't heufd het, dan doe'j zund op 't Hoogeland te kommen; denk wat voader gewild het.”

„Ien elk geval,” heeft Japik gedacht, „woarum kan 'k toch niet noar 't Hoogeland goan um Riekske te zien; 't is al drie doag' noa d'r kroam; 'k verlang zoo danig noar Riekske.” Hannes had gezeid dat loopen heel kwoad veur de voet was; moar — die voet was zoo arg niet. „Loa'k moar! Riekske, 't goeje Riekske! heur neie kienje!.... Hanske....? Nee, niet um Hanske, um Riekske! Loa'k moar!”

Japik is opgestaan. Tien passen — 't ging best met de voet! Buutenshuus — wat was 't oarig buuten; jong! En 't loopen — 't dee niks geen zeer. — As ie den kortsten weg nam dan zou ie misschien Hannes en Janneke tegenkommen; links! de weg deur den bongerd.

En Japik loopt voort, doch — hoe verder hij komt en al meer de plaats zijner bestemming nadert, hoe luider dat ook de logentaal van den broeder, den reine als waarheid in 't harte weerklinkt: „Ge goat ook um Hanske, en Joapik da's zundig!” Moar Riekske — hij goeng toch zoo woarlik um Riekske.

De avond is gevallen; 't is een donkere onweershemel. Achter de hoeve Het Hoogeland bevinden zich de graan- en hooibergen; vóór de woning op 't zuiden staat Reindert naar 't weer te zien, en hij denkt 'n heele boel dinger, en ook, hoe Riekske nog straks gezeid het: „As Janneke joarig is dan mowwe heur moeders warkdeus en 't golden slot met de grenoatketting moar brengen; al kreeg ik 'et van voader en al he'k 'r ook zwak op, wij hebben zooveul.” — Den Hannes! — Liefde, zei voader! — Goeje Riekske! — Bermhartige God!

De avond is gevallen. Na de vermoeiing van den dag is de jonge moeder in een weldadigen slaap geraakt; ook het jongske ligt in zijn wiegje en sluimert.

Is er geen ander in dat kamertje? Ja toch, zie maar goed, dáár, naast de wiege, daar zit — nu bijna onzichtbaar — de zuster van 't huis, mooi Hanske.

Hanske tuurt door 't kleine venster naar buiten in de donkere

lucht, en — ze heeft tranen in haar lieve oogen. Nu en dan ziet zij een glimpje van 't weerlicht en verneemt ze 't geraas van den donder. Maar hoor, klein Reinderke kriebelt en krèjt, en Hanske-moei wiegt en Hanske-moei zingt, ze zingt 'r heur liedje :

Su-joa su - joa dei - ne; Klein jungs-ke mot er niet grei - ne;

Sloopen moar zutjes ien 't wiegeke zacht, Sloopen tot moeder oe wacht.

En Hanske denkt: „Sloopen! Nee kienje, sloopen zou ikke nië kunnen. — 'k Meinde dat den Koendert mien knap vond; dät had ie gezeid tegen Joapik; joa, dat had ie! 'k Was 'r gruts op, went Koendert, Koendert! Moar — hie lachte tegen Koatje en kneep heur ien den erm. Koatje is toch lillikker as ikke; ze zeggen dat ze stief en preuts is; ze zeggen. . . .”

Klein Reinderke kriebelt en krêjt weer, en Hanske-moei wiegt en Hanske-moei zingt:

„Sujoa sujoa deine;
 „Ge bint zoo'n oarige kleine;
 „Engeljes speulen um 't wiegskan ien huus,
 „Duuveljes sloan ze met kruus.”

Jong! wat licht 'et doar! . . .

„Duuveljes sloan ze met kruus!”

„Kwoad van Koatje gleuven, da's ook 'en duuvelje. Ien den biebél steet: Oordeile niet. — 'k Was gruts op Koendert, moar, 'k mocht 'et niet wêzen. 't Was ondank, o n d a n k! Goeje Joapik, 'k mocht hum zoo gern, en hie — toen ie 't zei ien den mergen, toen wier ie zoo rood; en ikke wier ook rood. Onneuzele Joapik, wóarum sprak ie dan ook van Koendert! — Woarum? umdat ie goed is en rein. . . .”

't Jungske kriebelt en krêjt weer, en Hanske-moei wiegt en Hanske-moei zingt:

„Sujoa sujoa deine;
 „Klein jungske blief altied reine;
 „Boozen die tieren bij stikduustre nacht,
 „Reinen, as 't zunnেকে licht!”

„Nee, 't was niet oarig. 'k Het Joapik afgestooten; de erme jong is weggebleven, heelegoar weggebleven. As'k hum zie dan za'k zeggen: Joapik, ge bint 'en goeje Joapik, doar hei'j mien hand, en dan, as God wil. . . .”

't Jungske krewelt en krêjt weer, en Hanske ze wiegt en ze zingt :

„Sujoa sujoa deine;
 „Lachen ien't lêven of greine;
 „Sujoa moar kienje, klein kienje wês stil,
 „'t Best wat de hemel oe wil.”

„Heere minsen, wa'n licht! En wa'n slag!! De gloas' die dreunen. En wat klettert de rêgen. — Gelukkig, Riekske sloapt 'r deur heer. Dat kan en dat mag ze. — 'k Bin niet bang. — Reindert en ikke we woaren nooit bang veur 't onweer. 't Onweer is ook Gods weer. Joapik is 'r net zoomin bang veur.... nee:

„Sujoa sujoa deine;
 „Jungske wor groot moar blif reine.
 „Liefde Gods woakt er bij dag en bij nacht,
 „Sloap moar klein kienje, sloap zacht.”

Dat zong Hanske, het knappe aardige Hanske, daarginder binnen de kleine kamer van 't Hoogeland, maar hier — op de hoeve De Lagekamp, hier klinkt, ofschoon niet zoo luide, een andere toon.

Hannes Lamers staat in de deeldeur zijner woning. Daar heeft hij ook gestaan toen 't zware weer is komen opzetten. Bij het naderen van de bui en het gedreun der harde slagen heeft Hannes de deur gesloten en is hij naar binnen gegaan. Met den rug naar het venster gekeerd heeft hij in 't vuur gestaard, en omhoog in den zwarten schoorsteen getuurd, en ter zijde naar den zwavelbak, met de vraag — of de vuurduveljes in dien bak woaren; 't was gevaarlijk as ze open veur 't weer leejen. Janneke heeft: „Nee” gezegd, maar ook, dat ze wel is wou weten waar Joapik zat; ze was ien onrust over Joapik.

Hie zou wel op 't dreuge zitten, heeft Hannes gemeend.

De bui is naar de Veluwsche bergen getrokken. Hannes Lamers staat weder in de deeldeur zijner hoeve.

't Flitst en rommelt nog af en toe; moar 't arge is veurbij.

Toch donkere hemel. 't. Rêgent met noppen. — Hannes staat er en denkt: „Geen hoagel; geen brand. — Gunder bij hum niet.... nergens! Bij mien kos de hoagel wel kommen nou twee joar gelêjen. — As ik de weind kos drêjen!!.... „k Mot 'en bietje rêgen hebben,” zei Reindert. Nou het ie zien rêgen, en ikke.... met mien zoere en lêge land? bij mien zal 't alles slek' en slek' zin wa'j ziet. — Weerlichse smêler! 't Geet ou goed, hê? Ge bint zoo gelukkig. 't Heuj hei'j dreug ien den barg gekregen, en 't mien — umda'k 'en bietje te loat gemêjd had, lag te drieven op 't land. Ge bint zoo gelukkig, zoo tevrêje; twee kienders nieuwar? Twee kienders, en smêlen op 'en ander, en 't vuule loaten ielken dag, ieder uur, en 'en ander nog wille uutzuggen ook. Ge bint zoo gelukkig; ze gunnen 't ou gern en ze hoalen oe overal ien.... Woarum? Umda'j kwêzelt en altied de mond vol van God en van liefde het; moar méer nog, umda'j 'en andermans zweit in oe geldkast het zitten. Dóarum, hê hê! Ge bint zoo gelukkig!! — Had ik wat te zeggen en 't onweer ien hand, één stroalje man! één, ge woart noar de bl....”

Daar lichtte 't weer. „A'j d'r niet op verdacht bint dan mo'j d'r af schrikken; moar — 't duut niks meer, geen spier: 't is de noadonder. — Éen stroalje anders, één, ien mien hand!”

Reeds een geruimen tijd houdt Hannes de hand tegen zijn broekzak gedrukt: „k Bin niet almeugend, moar joa, toch — toch kan ik....”

„Hannes!” klinkt een stem uit het voorhuis.

Hemel! wat ontstelt de man die daar peinst, en hij roept: „Hê.... wie.... wat is 'r....?”

't Is vrouw Janneke, en zij vraagt hem dringend dat ie noar Joapik zal onderzoek doen.

„Joa joa, dat zal ik,” zegt Hannes; en hij peinst weder, en denkt aan zijn jongsten, zijn eenigen broeder; en terwijl het weer sterker lichtte.... zingt Hanske, mooi Hanske van verre:

„Duuveljes sloan ze met kruus.”

Of de engelijes ook Hannes' duuvelje sloegen? Neen, toen 't licht voorbij was toen ving het weer aan:

„Woarum niet Hannes...? Veur de minsen geen gevaor! Allo, a'j niet laf bint. Toe! toe!!” — Daar werpt hij een blik om zich heen. Er is niemand! Niemand die hem ziet! 't Is ook duuster.

En Hanske zingt ginder:

„Boozen die tieren bij stikduustre nacht;
Reinen, as 't zunnেকে lacht.”

Duuster, en toch licht genoeg um den bongerd deur, en 't tabaksland over, den weg noar 't Hoogeland te vinden. As ie achterum loopt dan kumt ie ook oan d'achterkant van Reinderts hofstêj. „Toe moar, toe, den rakkerd!”

Krek zoo, den rakkerd!

Behoedzaam wordt de deeldeer van binnen gesloten; door 't kleine staldeurtje er neven, treedt Hannes naar buiten en sluit het deurtje alleen met de klink. Daar gaat hij; zwarte figuur in het duister! — Daar treedt hij behoedzaam op den doorweekten kleigrond voort: „Wat steet doar....?” Scherper ziende bespeurt hij dat het een kar is die men vergat in de schuur te bergen.

„Die lomperds!” De laatste gedachte leidt hem echter niet af. „De rakkerd stêkt hum, en — den rakkerd zal ie stêken!”

„Alles is nat — arg nat. Geen nood, dreug van binnen. — 't Liekt of de bui van de bargaen weerum kumt. 'Dorie, wa'n licht! Roatelende donderslag.”

Nog zwarter figuur bij dat licht!

Daar staat hij een oogenblik stil:

„'t Weer is toch zwoar.... Riexske!.... En voader zei Liefde! — Nee, nou of nooit! Krek dit weer mot 'et wêzen. Toe dan! Toe!!” De aarzeling is voorbij. Reeds heeft hij het uiterst van zijn tabaksland bereikt. Het drassig stuk gemeenteweide dat Reinderts hoeve aan de achterzijde bepaalt, of inderdaad van zijn andere eigendommen afscheidt, loopt hij over; het kleine hek tusschen den doornenhaag — in dezen oogenblik door een vreemde niet te vinden — wordt door den welbekende behoedzaam geopend. Daar staat hij op Reinderts grond.... op

Reinderts grond! Zie, ter rechter- en ter linkerzijde verrijzen vijf pikzwarte gevaarten die een twintigtal donkere armen ten duisteren hemel heffen. — Erbarming! „Nee, nee, stékt 'em — toe!!”

't Begint weer te regenen; een sissende bliksemstraal verlicht eensklaps het donkere tafereel. De zwarte gevaarten met hun armen ten hemel, 't zijn de rijk geladen hooi- en graanbergen van 't Hoogeland.

Een geweldige slag dreunt door het luchtruim en doet de aarde trillen.

't Helpt niet of de engel met kruus sleet, den duivel verjoagt ie niet.

Wel heeft Lamers een oogenblik de hand voor de oogen gedrukt, maar — nou is 't weer duuster. Geen steenworp is hij van de plaats verwijderd waar hij... Maar wát, maar wát dan...?

Zie, de donkere gestalte nadert alras de plek waar het hoogste gevaarte als naar den hemel grijpt. Hij toeft.... Hooft hij gerucht van de zijde der huizing? Een snelle wending — en gij ziet hem niet meer; achter den breeden hooiberg, waaronder zich een lage en opene berging bevindt, is hij verdwenen. Wij volgen hem. Zie, daar hebt ge hem weder die zwarte figuur. Of zijn harte klopt, of zijn handen beven, wij weten het niet. — Het kraakt! Hij doet een schrede terug. 't Was de bergkap op het windas. Nu treedt hij voorwaarts. Daar grijpt hij met de linkerhand een post die den vloerbalk van het gevaarte ondersteut. — Mensch! wat begint ge? — Zie, de rechterhand doet een krachtigen greep naar boven; daar daalt zij; nóg een greep, en weder, en nogmaals. Waartoe? — Dat snelle licht van den hemel zal 't u zeggen: Hij rukt het hooi uit den berg. — Nu niet meer. Hij luistert.... Ha, de booze heeft duizend ooren. — Zie, weder vervolgt hij zijn werk. De opening die in het hooi werd geplukt schijnt voldoende te zijn; de arbeid wordt gestaakt. — Waar blijft hij....? De duisternis door den sterker stroomenden regen verzwaard, doet ternauwernood de zwarte figuur onderscheiden. Ja toch, hij bukt zich, en — verdwijnt in het diepe zwart onder den hooiberg.

En daar? — Een blauwachtig lichtje glimt er; maar eensklaps verdwijnt het. Weder dat lichtje — 't blijft; 't wordt helderder, rooder. Nogmaals glimt er een blauwe vlam, maar een grootere, een veel grootere.

Is het de helle daar? Ja, de hel in het hart. Honderd duuveljes branden: vuurduuveljes!

„Hannes, Hannes! um Gods wil!” klinkt een stem. De blauwe vlam valt op den grond; 't is alsof een voet er zich op zet, althans wij zien haar niet meer. Terzelfdertijd trilt een angstige rauwe kreet; de zwarte figuur snelt onstuimig voort. De engel heeft hem getroffen!

Met een denkbeeldigen vervolger vlak op de hielen, snelt Hannes terug naar zijn erf. Telkens waant hij dat de hand van den wreker hem vat. „Wie is het? Wie?” Hoe meer hij zijn woning nadert, hoe meer hij tevens der waarheid nabij komt: „Joapik, Joapik!” Reeds heeft hij de schuur op eigen hoeve bereikt. Nu waagt hij al loopend een blik terug in het duister. Een laatste en heldere lichtstraal doet hem nogmaals hevig ontstellen en jaagt hem weer voort; doch, op hetzelfde tijdstip — daar grijpt hem een klauw in de borst, daar stort hij achterover ter aarde: „God, God!” kermt hij luide, en — alles wordt stil.

Alles wordt stil in het ronde. De boer van De Lagekamp ligt roerloos op den grond, en de kar tegen wier vooruitstekenden boom de vluchteling zoo geweldig is aangelopen, staat even onbeweeglijk als te voren. Alleen de wind die ruischt en de regen die klettert.

Hannes ligt roerloos; maar de jongen, die tegen het weder een schuilplaats onder Reinderts hooiberg gezocht had, hij heeft nog van ontzetting.

In 't schemerdonker en bij 't opkomen van de bui is Japik het kleine hek van 't Hoogeland binnengegaan. Tegen een roei van den hooiberg geleund, heeft hij een wijle getoefd. Hij heeft er getoefd, want nu, zoo nabij die woning, nu is hem het denkbeeld van zonde te doen, gelijk met den eersten bliksemstraal uit het donkere zwerk, nog sterker dan te voren in de ziel gedrongen. Maar wat, maar wát dan te doen? Zie, al peinzend

heeft hij zich in den aanvang op eenig rijshout, vooraan onder den berg, ter nedergezet. Bij het sterker stroomen van den regen heeft hij zich naar het midden der ruimte, die grootendeels met hout is gevuld, teruggetrokken, en is er op een gekeerden kruiwagen gaan zitten. — Of hij gewaakt dan of hij gedroomd heeft . . . hij weet het niet. Hij hoorde gerucht; hij zag een zwarte gedaante nabij den hooiberg. — De jongen heeft gebeefd. — Daar bukte zich die zwarte gedaante en trad op hem toe. 't Geluid is Japik verstokt in zijn keel. Blauwachtig licht heeft hij gezien; phosphordamp heeft hij geroken. Hemel! hij had hem herkend, en — opgesprongen, heeft hij met den uitroep: „Hannes, Hannes um Gods wil!” de brandende lucifers doos aan de hand van zijn broeder ontrukkt.

En — terzelfdertijd zong Hanske, wellicht voor de derde maal, het slot van haar liedje:

„Liefde Gods woakt er bij dag en bij nacht.
„Sloap maar klein kienje, sloap zacht.”

De vroege morgen die er volgt op den beschreven avond is frisch en lekker. De ooievaar op 't dak van 't Hoogeland kleppert vroolijk, en zie, daar spreidt hij de vleugels, en zweeft over de prachtige graan- en hooibergen heen en weder, hooger en lager in breede kringen: Zégen op 't Reinderts-huus!

Zie, na lang zwevens, daar zet hij zich weder op 't nest; kleppert in 't ronde; richt zijn langen snavel naar de Rijnzijde; spreidt weder zijn vleugels, en . . .

„Doar kumt ie krek op mien af,” denkt een boerenknaap die op een rastering van den Rijndijk gezeten, den grooten vogel een wijle heeft gadegeslagen: „Krek . . . over mien heer. Hé! da's geluk!”

En hij die dat denkt, och, hij zag er nog even te voren zoo ongelukkig uit.

't Is Japik. A'j Joapik vroeg waar ie den heelen nacht van gedreumd het, dan zou ie 't niet zegge willen. „Nee, dat zou ie niet, oan geen moerzoalige mins; went wät ie gedreumd het,

't is hoast krek 't eigest as 't geen ie giester onder den barg.... Harrejennig! hie dreumt 'r nog van. Moar, 't kos verbeiding gewêst zin. — Nee nee, dat was 'et niet. 't Kan wêzen dat hij — dien ie nooit zal nuumen — dat ie misschien.... zien piep oan wou stêken; dat ie.... Harrejennig, wat was 't duuster! Die zwarte mins! Dat blauwe vlemmeke! Die schauw! — Weg met den dreum; weg 'r mee! — Dan wat anders," denkt de jongen weder, „warken is 't beste. Acht doag' he'k ien huus gezêtên, umdat Hannes moar stief hiew da'k niet loopen kon. A'j niet warkt dan wor ie zoo roar, en zoo soezig. Goddank, da'k weer warken kan. Moar Riekske.... 't is toch arg da'k de goeje dern nog heel niet gezien heb."

En peinzend aan zijn geliefde zuster, en peinzend aan nog eên andere, springt hem ook weder het beeld van Hannes voor den geest; maar zoo zwart, zoo lillik.... zoo.... zoo bedrieglik.

Wat klinkt doar? Toeketoek, toeketoek. Een vuurrood bedekt Japiks gelaat. Hij wil, hij zal.... kijkt vóor, ter zijde en achter zich, en, haastig opgestaan ziet hij nog éens naar dien kant, hoort het: Toeketoek, toeketoek, al naderbijkomen; ziet iets glinsteren van verre, en — óver de heining gesprongen, loopt h'j zoo snel hij maar kan de dijkglóoing af, om.... ja, dat weet hij nu zelf niet.

Zie, daar staat Japik beneden aan den dijk; over die breede sloot te springen dat kan hij niet, en waartoe zou het dienen! Zich plat op den grond te leggen zoodat hij niet te zien, althans niet te herkennen is? Joa moar, 't gres is zoo nat, en.... Toeketoek, toeketoek, klinkt het al nader en zeer van nabij, en — een lief stemmetje roept van omhoog:

„Wel Joapik, hoe geet 'et?"

„Wallew!?" zegt de knaap, en het schemert hem voor de oogen.

„Ho Grauwke, ho! — We zien oe in geen velden of wêgen," klinkt het nogmaals uit de hoogte.

„Joa joa, krek!" spreekt de jongen beteuterd.

„En ge loat ou moar niks oan ons gelêge liggen," bestraft het stemmetje, en daarna roept het: „Toe, kom is hier."

Daar stapt ie naar boven en grijpt het gras, alsof ie anders

zou vallen; lood zinkt hem in de schoenen. Rood was ie straks; nou is ie wit, zoo wit as room. — Hoor wat ze spreken:

„Ik kan 't oe oanzien Joapik, da'j ziek bint gewêst.”

„Da's te zeggen mien voet; moar.... 't was zoo arg niet.”

Hanske lachend: „Dat zag ik Joapik, went ge liept as 'en hoas noar umlêg toe. Moar, a'j dan zoo loopen kunt woarum kwiem ie dan niet naar 't Hoogeland?”

„Um, um — umda'k.... umda'j....”

„Heb ik 't gedoan?” vraagt Hanske; maar ze zwijgt eensklaps, en Hanske wordt ook 'en bietje rood: „Vort Grauwke! — Loop ie 'en eindje mee Joapik?”

Grauwke loopt, en Japik loopt mee, en Hanske zegt weder:

„Ge hadt toch alêvel bij Riekske kunne kommen; och ze het zoo'n oarig jungske gekregen.”

Joapik, asof ie 't kienje al ziet: „Kom! hêt ze?”

„'t Liekt krek noar Reindert, en 't liekt ook op mien; dat zei Riekske ten minste.”

Joapik ziet êfkes hoe Hanske d'r uut ziet: „Nou, dan mot et 'en oarig kienje wêzen.” Eensklaps: „'k Zal oe gendag zeggen, 'k goai weer noar huus toe.”

„Nee, dat goa'j nou is niet!” spreekt Hanske goedig. „Joapik, ik wou da'j noar Riekske toegang, en — en da'j mien de hand gaf, en dan weer vrêje en vrindschap.”

Grauwke, met zijn kop naar den grond, loopt verder, maar 't oarige dernje blijft staan; ze slaat haar blauwe oogen tot den jongen op en zegt: „Joapik, ge bint 'en goeje Joapik! Joapik, 't het ou afgestooten, moar — 'k doi 'et niemeer; kom, gêf mien de hand?”

Hanske vermoedt niet dat een gansch andere reden den knaap zoo schuchter maakt. Maar Japik, al vat hij van zijn zijde evenmin hoe Hanske kan proaten asof ze hum kwoad dee, meen niet dat hij tegen haar vragen bestand is. Nee nee, onmeugelik! Ien éene seconde tien scheuten deur 't lief. Praten kan hij niet; brabbelen: „Och goeje Hanske!” en zijn hand in de hare leggen, ja hij durft en hij doet het; maar zie, zijn oogen zijn vochtig — immers hoar zunneces ook, en weder voortgaande aan 's meisjes zijde spreekt hij iets later: „Moar Hanske, dat éene

van gij met ikke, zie je dat éene, dat kan en dat mag niet."

Hanske begrijpt het maar half, en praat weer van Riekske en 't lieve jungske, en wil maar weten of Joapik nou goan zal?

Nee, nee; nog niet. Erst mot ie hoar wat zeggen: „Heur is Hanske."

„Wat blief Joapik?"

De jongen sleet de perdsvliegen weg die Grauwke ien't lief stéken. „Ge weet 'et Hanske," zegt hij gejaagd, „ge weet 'et van ikke en gij, en van ien éen huuske soamen, en da'k war-ken wou van den mergen tot den oavend um altied bij oe te wêzen. Hanske dat weet ie, en da'j zee van te jong um aan trouw' te denken, en, da'k moar goan most? Zie je — weet ie — moar — nou he'k wat anders geheurd Hanske; wat anders!"

't Meisje is dankbaar dat de jongen haar niet in de oogen ziet. Zou ie't begrepen hebben wat ze van Koendert uut den Oanval gedocht had....?

Daar gaan ze den afweg af: „Ho Grauwke, ho!"

Ja, ze staan reeds aan 't hek der koeweide en nog is Japik niet verder gekomen. Grauwke is reeds ontladen, maar 't pak weegt den jongen nog loodzwaar op 't hart. En 't meisje, als zij op de horken gezeten en met den rug ten halve naar Japik gekeerd aan 't melken is, dan vraagt ze heel zachtjes: „Moar wát dan toch Joapik?" Ze hoopt nog dat het iets anders dan een beschuldiging zal wezen.

En 't is wat anders, heel wat anders! 't Is: malleproat, gekkeproat! — Niet van Joapik, nee van den Hannes. Ouwe Huiibert zou dat gezeid hebben! gezeid: dat Joapik niet trouwen mocht, went dat ie dan ongelukkig zou wêzen! On-neuzele Joapik, dat gleuft ie van Hannes! Goeje Joapik: hij gleuft 't; hij gleuft 't!

't Pak is den jongen van 't hart af. Hanske is twintig pond lighter. Nu zit ze niet meer met den rug naar hem toe. Ze ziet hem aan met heur lieve eugskes; um 't kleine munje speelt'en lachske, en — als ze daar luide herhaalt: „Da's malleproat Joapik!" dan begint ze verechtig te lachen. En hij.... hij had niks geen zin um te lachen, moar — nou ie dat oarige dernje ziet lachen, nou, nou mot ie toch ook krek as vroeger gronniken,

en begriep eigenlijk niet wóarum, moar, lachen mot ie — um 't vroolikke snuutje.

En als ze in 't einde hebben uitgelachen en Japik het blonde kind in de oogen ziet alsof ie wil zeggen: Hoe mowwe zoo lachen? dan aarzelt ze niet om te beweren: dat Hannes gelogen, en zij al dukkels, nog giesteren geheurd het, hoe ouwe Huibert heel anders geproat had: Riekske die wist 'et, en Riekske zou 't zeggen.

Joapik, goeje Joapik kiekt asof ie wat moois zag, en hie ziet ook wat moois: Oarig klein ding! as 't niet zoo roar was, dan zou ie heur kussen.

Kon Hannes ook liegen! Dat ook al!?

Nou kiekt Joapik noar boven; en 't is asof ie weer wat moois ziet. Dát ziet ie: Van den Rienkant kumt den uiver weerum, krek op hum oan — op Hanske en hum — vlak boven d'r heer, en.... verder noar 't nest toe: „Geluk!” roept Joapik: „zie Hanske, geluk!” en Grauwke: „I-O!” Da's ezels, ien't Bétuws: „Hoeroa!”

Andere, gansch andere tonen klinken er binnen de keukenkamer van De Lagekamp.

Maar de jongen dien wij daarbuiten ontmoetten, hij wist er niets van, hij vermoedde niet wat onheil zijn broeder is overkomen en in wat zielsangsten vrouw Janneke den nacht heeft doorwaakt. Welk een nacht voor die vrouw: Vremd en roar en zonder te sprêken is Joapik 's oavends thuus gekomen. Zonder te êten is ie op stond noar bed gegaan. Vrouw Janneke het 'et gezien, en tervêje dat ie d'r weer was, is ze opgebleven um op Hannes te wachten.

Negen, tien, elf uren is 't geworden, moar Hannes kwiem niet. — Onrustigheid. — Noar buute geloopen, het ze gunder bij de kleine schuur wat gemeind te heuren. 't Was duuster. Bij de plek gekommen het ze karmen geheurd, en o Heere! doar had ie gelêgen, mins, zoo oakelik! o zoo oakelik! Wat ze geproat en wat ze gedoan het, dat weet ze niemeer, moar, Teun de errebeier het heur geholpen, en Mie de meid het heur ook ge-

holpen. Hannes is ien huus en noar bed gebrocht. Teun is op 't perd goan zitten en met den dokter is ie weerumgekomen. O wat nacht is 't gewêst: oajerloating, kop', bloedzuugers! Janneke is altied bezig gewêst en de dokter het gezeid: dat 'et 'en uutstorting van bloed ien de borstholte was; heel weinig moed op; 't most 'en slag op de borst zijn gewêst; te middag kwiem ie weerum.

Toen de dokter goeng was 't schiemmergen; Hannes lag 'en bietje stiller, en Janneke — 't erste oogenblik dat ze vrij had — is ze zutjes noar Joapiks kâmerke geloopen om 't hum eiges te zeggen, moar — Joapik was 'r niemeer. Joapik! As hie 't gedoân had! Alêvel, nee, dat kos niet!

Zie Hannes Lamers. Op dit oogenblik ontwaakt hij uit een korte verdooving. Wat is zijn ademhaling diep, zwaar en pijnlijk; de bitterste smartkreten ontsnappen gedurig aan zijn half geopenden mond. Om te verhalen wat hem in 't huiswaarts keeren overkwam, daartoe heeft hem de kracht ontbroken, want, slechts een paar maal vermocht hij een enkel woord te spreken; straks bij het vragen der vrouw: „Hannes, za'k Reindert ook hoalen?” toen klonk het: „Nee!” maar hijgend en dof.

Daar ligt hij de ongelukkige, en wat er omgaat in zijn ziel...? ja, dat is nog killer dan de adem des doods die hem reeds tegen blaast; hij ligt daar en twist met zijn Schepper en twist met zijn Rechter!

En zij, de van nature zoo goedaardige vrouw die nu bijna zeven jaren in den dampkring van nijd en afgunst moest leven, wat gaat er om in hare ziel? Ach! nu jammert ook zij: „En ander al 't goeje, veur ons moar 't kwoaje! Loat Hannes wat stroef zin van oard en soms wat afgonstig, wât het ie misdoan dat ie zóo ien d'ellend kwiem! Veurspoed bij Reindert, onspoed bij ons; dóar meer aan huus kommen — nooit! nooit!” En, op een hevigen kreet van den lijder: „Hier Hannes, hier bin ik. O God, loat 'em lêven!”

Leven, waartoe? Leven, om straks misschien den knaap die een somber geheim met hem deelt, van 't kwaad te betichten dat de ongelukkige zelf te volvoeren dacht? Misschien, om hem

van een pogen tot broedermoord te beschuldigen? Maar neen, of wij 't al vreezen, wij weten het niet.

Vreeselijk oogenblik! Een benauwd en akelig hoesten klinkt er door de kamer. 't Wordt gevolgd door een droevig verschijnsel. Vrouw Janneke grijpt den lijder bij de hand. Groote God! ze weet niet wat ze doen, hoe ze helpen kan. Bevend en trillend ijlt ze naar de deur; maar, weer klinkt een kreet van den lijder, en, angstig blijft ze staan en roept ze: „Help! help!!”

De kamerdeur wordt geopend. Twee mannen treden naar binnen. Wie het zijn...? Ze ziet het ternauwernood; voor de bedstee ligt ze geknield: „O God! hie starft!”

En die mannen? Tot in het diepst der ziel geschokt staan ze ter zij van die vrouw. Nog maar weinige minuten geleden is hun, door vreemden, het onheil bericht. Daar staan ze, Reindert en Japik, en den jongste dier twee schijnt het bloed verstijfd in de aders. Een snik glijdt er van zijn lippen, en toen — toen zich vermannend vat hij de hand van zijn broeder en hokkend klinkt zijn stem: „Hannes, Liefde zei voader!”

Zie, daar opent de lijder nog even de oogen; de matte blik treft snel den knaap en den man die er naast staat. Welk een uitdrukking teekent zich op dat doodsbleek gelaat. Een hevige krachtsinspanning; een ademtocht met ontzettend geweld; en... „Genoade!” klinkt het hol door de kamer.

Genoade dat was het laatste.

't Is geen wonder dat het voorval groot opzien gebaard heeft. Men spreekt van niets anders in 't kleine Betuwsche dorp; ook de buurtschap verneemt het, en weet al ras méer te verhalen. Maar — wat er ook verre gepraat en vergroot, ja zelfs wordt gelasterd, de waarheid voor zooverre ze bekend is, geeft stoffe tot meelij en sprake genoeg: Um Joapik te zuuken is Hannes dien oavond naar bunten gegoan. Um de rêgen weer hoastig noar huus geloopen, het ie ien't duuster de kar niet gezien, doar tegen oan, en 't borstbein kapot. Oan misdoad is niet te denken, went, dokter en burgemeister hadden eiges gezien: hoe de voettrooi van Hannes tot krek veur de karboom gestoan had: 'en utglei 'r zichtboar gewest, en de hugt van de karboom, krek die hugt van de borst was.

't Is geen wonder dat de arme vrouw bij zoo'n toestand beklag heeft, maar ook niet vreemd dat liefde en goedheid van zuster en broeders de jonge weduw omringen: Liefde had voader gesproken, en liefde dat bleef 'et. Gereed en geredderd wier alles deur Reindert. Vrouw Jannekes hofstee bestiert hij as eiges. Ternauwernood bij haar krachten, snelt Riekske reeds heen om woorden van troost en van liefde te spreken. Liefde drijft Japik: hij zwijgt en zal zwiegen. Die verschijning ien't duuster, die wil ie vergèten, mocht God 't vergèven.

'En liefde opent ook allengs het harte dier weduw. Met onbevange blik mag ze spoedig weer om zich henen zien. Al spreekt ze slechts 't goede van hem die haar toch eens boven allen heeft liefgehad, de ure komt ras waarin ze ontwaart dat iets naars, iets zwarts met hem ten grave is gedaald; iets, dat altijd kwam steken in de borst. Ze kan weer geluk zien en vrede, en gelooven wat Hanske eens zong:

„'t Best wat de hemel oe wil.”

O, zie haar even; 't is twee maanden later. Vier-en-dertig-malen heeft ze dien dag als haar jaarfeest begroet.

Naast haar op de tafel staat — de warkdeus van moeder; in de hand houdt zij 't golden slot met de rooje grenoaten. Riekske en Reindert hebben 't heur gebrocht, en Janneke houdt de oogen naar den grond geslagen; tranen vloeien haar langs de wangen; die voorwerpen herinneren haar. . . . Doch zie, zij weent, en den arm om den hals harer zuster geslagen, stamelt ze: „Riekske en Reindert, zooveel liefde, 'k verdiende ze niet!”

En in het dorpje hoort men van het droevige voorval maar zelden meer spreken. Geen enkele is er dan ook die Hannes terugwenscht in den stillen kring van het leven. Geen enkele.

Men hoort van het voorval niet meer; de winter heeft er zijn kouden adem overheengeblazen, en — de ooeivaar is weer gekomen. Men spreekt van iets anders.

Stil! Mergen is 't Zundag en mergen zal 't wèzen. 't Is nou al loat ien den oavend. Elf uren het de klok al gesloagen. Gun-

der ien de groote schuur van 't Hoogeland doar zitten 'r vier um 'en groote kuup heer: drie knappe boerinnekes en — Janneke de wêduw van De Lagekamp. Ien de kuup liggen blom' en bloajer, en zie, bij 't schien van de groote stallanteern vlechten ze slinger, jong, dat 'et zoo'n oard het:

„Hier 'en reuske, en doar 'en flikske,
 „Weer 'en tekske en weer 'en strikske;
 „Bluumpkes moar,
 „Bij mekoar;
 „Rood en gruuu veur 't jonge poar.”

Zoo zingen die drie boerinetjes in 'et ronde; en Janneke zingt wel niet mee, maar ze vlecht des te harder, en — Koendert uut den Oanval, Koendert begiet de slingers die al gereed liggen, en, als hij 't gedaan heeft dan plakt ie Kaatje — éen van de drie — een kus in den hals dat ze d'r puur van verschrikt.

„Toemoar!” roept Reindert die het aanziet: „'t Wordt tied da'j óok skeep goat.”

„Over 'en moand!” lacht Koendert; en Kaatje lacht mee: „As ikke geen nee zeg.”

„Ho ho! dat duut ze niet!” En 't klinkt weer in 't ronde:

„Bluumpkes moar,
 „Bij mekoar;
 „Rood en gruuu veur 't jonge poar.”

Ja, dat 't morgen Zondag is dat weet ieder, maar ieder weet evenzeer dat morgen Joapik en Hanske veur de prêkstoel 'en poar zulle worden. Veur de burgemeister woaren ze 't giesteren al, moar — dat zeit nog niks.

Mergen! En Joapik, al goeng ie noar bed, hie kan moar niet sloapen. Gunder op de stoel bij 't roam, doar liggen — heel krek ien de plooiën — broek, vest en jas, spiksplinternei, te glommen ien't moanlicht. Op 't kastje, doar steet de neie zieden hoed, met 'en rooje neusdoek d'r over. En dan — 't harlozie 'r noast, 't zulver harlozie. — Ielk tikske al noader, hê jennig! al noader. —

Moar dat tikken zeit nog méer, went, Riekske bewoarde 't harlozie, en voader beschreef ien de kast van 't harlozie: „Gekregen as bruugom, as bruugom veur Joapik.” Dus trouw' mocht 't wêzen! „Dank voader, dank God!”

Mergen, joa mergen wordt Hanske gelukkig. Ze vuult 't; moar toch.... 't is de letste oavend van 'en vroolikke jonkheid; de letste. — En ze kan nog niet sloapen; ze weet wel: doargunder ien't schuur, doar vlechten ze slinger van gruun en van blommen; moar, 't lêven zal altied geen bruddsslinger wêzen. Doar zal wat anders toe dienen. — En zie, dóar leit 'et; joa, doar leit 'et boven op 't gruun moesdelien woar ze mergen mee trouw geet. Doar leit ie, den biebel met zulveren klampen; den biebel, deur Riekske bewoard, en deur voader Huibert op 't erste blad van den biebel beschreven: „Van moeder, veur Joapiks beminde.” Dus trouw' mocht et wêzen! — Godsdienst en liefde! Liefde de slinger deur 't lêven, veur hier en veur eeuwig.

Zie, daar knielt ze — 't oarige dernje — daar knielt ze bij den stoel neder waarop haar trouwkleeid gereed ligt; haar gevouwen handen rusten op het boek waarvan de grondtoon Liefde is. En terwijl ze daar bidt vol geloof en vol hope, zingt het daarginder bij 't vlechten der slingers:

„Zooveul blumpkes bij mekoar,
„Zooveul heil veur 't jonge poar.”

Sinds twee joar steet 'r ook op 't dak van De Lagekamp 'en uiversnest. Erst is de vogel gekommen; 't noajoar gevlogen; 'sleintes weerumgekommen, en toen — toen het ie wat meegebrocht. En wat dan?

Kom moar is mee. Achter ien de keukenkoamer, buuten de scheut van de deur, doar steet wat oarigs. Ge ziet 't al. Sloa 't kleid moar is open:

Och heere minsen! wa'n oarig klein snuutje. Is dat nou 'en jungske van Hanske?

En Hanske — nou geen dernje meer, moar 'en wiefke, nog

knap, moar zoo rond as 'en tunneke — Hanske steet 'r achter en roept: „Joa, eiges van mien; van Joapik en ikke.”

En hij — woar 't jungske óók van is — hij kan 't niet loaten is éfkes te kommen. Over 't schouwer van Hanske kiekt Joapik de wieg in, en gronnekend lacht ie:

„Hè hè, woar is voader?”

't Jungske zeit niks, dat kan ie nog niet, moar, as ie 't kos, dan zou ie krek zeggen wat moederke zeit: „Dóar, dóar steet ie, en — 't is 'en beste! 'en goeje! 'en trouwe! Warkzoam altied; flinker met iederen dag. 't Bestuur van de bouwing zoo goed as de beste. Allinnig onneuzel, onneuzel ien't kwoaje! — Joa, zóo mot 'et jungske ook worden. Lief menneke, kom!” En 't ronde wiefke neemt kleine Huibert uut de huija, en doet 'et jekske los, en loat 'em klokken den kleine, en... Joapik blijft 'r noar kieken.

Maar — nog eene ziet er naar 't lieve, naar 't waarlijk zoo reine tafereel: 't is zuster Janneke; zij, de kinderlooze, ze vindt 'et óók oarig, ze het 'r óók schik ien, en — op De Lagekamp zin ze krek zoo gelukkig as op 't Hoogeland.

Wat ouwe Huibert op 't starfbed gezeid het, dat lachen de zunneges van 't oarige ronde wiefke as ze heur kienje voedstert: Liefde!

't Is oavend. Riekske en Reindert kommen zoo stond 'en uurke proaten. Vrouw Janneke ruurt met de gluiende pook ien 'en kêtel vol eerdeikels. Joapik kiekt 'r noar en heurt 'et sissen... Moar, hie heurt nog wat anders, went Hanske — zien eigen, zien eenige Hanske — met den voet op de wiegtree, ze zingt as 'en liester:

„Sujoa sujoa deine;

„Jungske wor groot moar blief reine;

„Liefde Gods woakt er bij dag en bij nacht:

„Sloap moar klein kienje, sloap zacht.”

't Pauweveerke.

't Was 'en oavend as room, zoo zuut, zoo mild, zoo sméjig. Heit, miseroabel heit was 'et doags gewêst; die van de merkt uut stad weerumkwiemen, zeiën dat 'et weerglas vief en negentig groad had gestoan, en dat 'r van de hits twee minsen morsdood gebleven, en drie keujes op de merkt woare kapot gegoan. Een van de schepershonden te D. was roazend gewêst, en had, eer ie van Teunis 'et schot kreeg, 'en schoap en 'en kalkoensen hoan gebêten van geweld. Luitje van boer Balders die met botter gemerkt had, was deur Huibert van de Hoazekamp toen ze noar huus ree, ien 'en overval van de wermte, op 't hittekerreke gevonden. Huibert was 'r arg van geschrokken, — hoe ligt had de kar van den diek kunne sloan — moar, 't vlugge perdje had ie gevat, Luitje had ie bijgebracht en voorders tot bij huus gerêje.

Arg, heel arg was 't gewêst, moar nou — nou was 't as room en hōning. Tegen zessen was de locht oan 't smerren gegoan; donderkoppen van moord en geweld; wolken as inkt. Van halfzeuven tot zeuvenen had 'et geborreld en gerommeld, stik oan den Woalkant. Verdrêjd! wat had de weind gezwiept, krek asof de boomen d'r uut en de schorsteenen d'r afzouwen; en 't vuur?.... niet gelicht moar gesist had 'et deur de locht heer. Die 't niet gezien had zou 'et zeker niet geleufd hebben zoo straf as 't goeng. De donder?.... roatelslag op roatelslag had de gloas' doen dreu-

nen — mins, mins! die twee veural! — die erste! nee, die tweede!

Veul volk had 'et arg ien't lief gehad; veul ien't heufd; rhim; metieke ien al de lèje.

Teun die met de broodben liep, was onder 'en wilg goan zitten en had, ien den zeuvenden wilg van heur af, Gods vuur zien sloan dat 'r geen splint oan heel bleef.

Koatje Gruun, de ouwe ziel, was ien de donkere bedstee goan liggen: ze was zoo benauwd dat God heur kwiem hoalen; starven wou ze wel, moar as 't wèzen kos niet ien den toorne. Ze had zoo veul kwoad gedoan. Zundags 's middags met de kark wel is overgesloagen en wel is „nee!” tegen 'en ermen schooier gezeid.

De mansluu oan 't veerhuus of ien De Roskam, hadden de kloare vergêten die gekommandierd was. Eenigen zeien bij d'r eiges, dat ze, verdrêjd! nooit meer zuupen, en anderen, dat ze nooit meer pruuve zouwen. Harrejennig wa'n licht!! moar, 'en rêgen as botter. Goddank, geen hoagel ien't darp en nou — klokke acht, was't 'en weerke as room!

Dat 'et 'en oavend as room en hōning was, dat vond boer Hannes Balders ook. De zware stortregens hadden den uitgedroogden grond kostelijk gedrenkt. Specie was er uut de locht gevallen.

Nu en dan stippelde het nog, maar 't wou niet zeggen, en 't koeltje dat de popels deed klepperen, bracht nieuw leven en verfrissching aan.

Boer Balders — gewoonlijk de groote Hannes genaamd — liep zijn erf rond; naast hem huppelde een ventje van nauwelijks vijf jaren, die er pret in had om in iederen regenplas te trapelen — as 'en perd, dat 'em de klonters um de been' vlogen.

't Rook lekker buuten, o zoo lekker, en Balders stak zien neus ien de locht, en sloeg de erms op zien rug, en liep, en zag dat de weitoaren zwollen; dat de appels ien den bongerd kleurden; dat de tabaksbloai' op 't oog weg, oanwiessen; en hie stak zien neus nog spitsier ien de locht en zei bij zich eiges: „Mins! mins! wa'n malsigheid!” nam 't jungske bij 'en hand en liep nog is wiejer, êfkes op den diek oan.

„G'n oavend Hannes; dag Wim, dag jungske,” sprak een man

die van de dijkzijde kwam aanstappen en kleiner dan Balders was, maar wel — 'et snit van zien foacie had.

De groote Hannes had beste klare oogen, en de zon die op 't ondergaan was, scheen achter de wolken, maar evenwel kneep Hannes half zijn oogen dicht, krek — krek as de stadsjonkers ze kniepen as z'en mins kennen, moar liefst op 'en afstand houwen en 'em kwoazie niet thuus kunnen brengen; toch zei Hannes: „Zoo bin ie doar...?”

„Gruujzoam weerke,” hernam de ander, die de eenige eigen broeder van den grooten Hannes Balders was.

„Dat geet nogal,” zei Hannes en voegde er bij: „Doar zu'j meer af lachen as ikke.”

„'t Is 'en groote zêgen,” zei Arie Balders, „moar toch,” voegde hij er langzaam bij: „'t was al geen zêgen wat 'er uut de locht viel.”

„Hê?” zei Hannes en uit zijn oogen straalde iets vreemds.

„Mien weit en rog onder D. het doanig smeer van den hoagel gehad,” antwoordde Arie: „'k bin d'r heer gewêst, moar mins 't was 'en mankeliek gezicht; 't leit plat as 'en oal.”

„Zóo, is doar hoagel gewêst?” zei Hannes koeltjes: „'t is oarig dat ie d'r altied van langs kriegt en ikke bijkant nooit. Loat 'r één kommen die zóo'n gewas het as ikke.”

„'t Is 'en zêgen van God,” hernam Arie: „wês er dankbaar veur, en gleuf moar vrij Hannes...”

„Wa'k te denken en te gleuven heb, dat he'k van ou niet te weten; wa'k bin dat bin'k deur mien eiges, dat bin'k jungske; deur gezonde harsens Goddank! deur 't begriep wat 'en mins oan zien eiges as mins verplicht is; zie je, nou weet ie 't ien ens.”

„Kiek Hannes,” hervatte de broeder: „da'j deur Gods goedheid gezonde harsens en zêgen hebt doar zie'k blied um, dat weet ie, en 'k zou...”

„Nee menneke, nee,” viel Hannes hier in: „doar bin 'k nog zoo zeker niet van; loawwe mekoar geen meiske nuumen. Of j'ook grinniken zoudt as Oarie geen hoagel en Hannes ze wel had!”

In een nederig onderworpen stemming had Arie Balders de verwoesting aanschouwd die zijn korenvelden getroffen had. 't Was Gods weer gewêst. Bêter deur Hum dan deur de minsen. Ien de

hoagelkast was ie niet en groote schoai had ie — moar — zou 'et ook dreug brood wêzen wat ie 's weinters met z'n huus zou êten, morren zou ie niet. Vromer of bêter dan Joapik die ook hoagel had, was ie geen spier: „Dus jungske,” had ie tegen zich eiges gezeid: „hou de moed moar ien't lief; 't weer is nou gruujszaam, wie weet hoe 't nog meelupt; 't duut mien plezier dat de schoai niet algemeen is; zie de garst van Hannes, wat steet ie gelp; — 'k het 'r toch schik af da'k met Gods hulp oan Hannes geen hoareke gries wuns. Bruur Hannes! — verrechtig ge woart zoo'n goeje jong, en perjen ge zoudt zoo'n bovenste beste mins wêzen, moar de kop most wat lêger, ge kiekte van te hoog.”

Zóo was Arie den dijk afgekomen en op zijn rijken broeder toegestapt, en, toen hij: „G'n oavend Hannes, gruujszaam weerke,” gezeid had, toen had zien engel hum ien't hart gebloazen; hie had oan voader en moeder gedocht, — geen kriezelke hoat of jaloersheid had ie ien't lief gevuld. Hannes was zien bruur, zien oudste, zien eenigste.

Of hum dat: „Nee menneke, nee!” ook rauw op 'et lief viel...!

Hannes blaasde toen hij zijn broeder die harde woorden had toegevoegd.

Arie keek voor zich: 't spreekwoord: „Zoo as de weerd is vertrouwt ie zien volk,” hield hij maar binnen. „Hannes,” sprak hij na eenige oogenblikken van stilte, zacht en ernstig, „he'k oe ooit met schêle oogen oangezien umda'j riever, veul riever bint dan ikke? He'k oe ooit ien't minste gevraagd, zelfs ien't joar toen'k twee beesten kapot had en 't karperd ien droes veur den kop most schieten? Nee, dat he'k nooit! en krek zoomin he'k oe ooit benijd; moar weet ie wa'k wou Hannes, en wa'k dukkels bid...? 't is da'j 't heufd...”

„Moar zou 'k dan nou, veur den dit en den dat...” viel Hannes gram en met afgebroken woorden in, „gek genogt wêzen um me deur ou is de les te zien lêzen? Mo'j oe baloorigheid um den hoagel is oan Hannes lochten? 'k Mot zeggen menneke, da'j ien die hooge karkbank al 'en oarige slag van den meulen heb beet gekregen. Gê bint ook karkvoogd hé!? 't is 'en plenkse dat ien ou kroam past; — 'k zou 't veur tien stuks vee niêt wêze willen. Êen woord dan was ik benuumd geworden.” —

Hannes lachte leelijk: „Nou karkvoogd! prék bij 'en ander, heur; prék bij oe Lieske. Toen ze as dern achter de koei' huujde, het ze apperent nooit zooveul wiesheid heure bulken. Gegroet karkvoogd!” Wat drukte hij raar op dat woord. „Gegroet! Kom Wimpke, kom jong, we goan weer noar 't arf toe.”

Balders stapte deftig heen. Arie zei: „G'n oavend Hannes,” en, terwijl hij in 't voorbijgaan den blik op het jongske wierp, dat, achtergebleven, perdsbluumpkes plukte, tastte hij in den zak, haalde een blozende rogpeer te voorschijn en zei: „Zou'j die lusten mien jungske...?”

„Nou, of ik!” sprak Willem en greep naar de vrucht.

„En wat zeg ie nou?” vroeg Arie, toen hij den kleine zijn peer had gegeven.

„Dank oe oome,” riep Willem verheugd, en vroolijk liep hij zijn vader na.

Arie had er schik af.

„Waar hei'j die mooie peer gevonden, mien jungske?” vroeg Hannes.

„Van oome gekregen.”

„Van oome, van die...? 't Is 'en zoere! Omriep! We hebben d'r eiges genogt. Vort 'r mee!” — Klets! — en de peer viel bij Arie op den grond neder.

Willem greinde. Hannes suste zien lieve menneke, dat ie moar stil en moar zuut most wêzen. Van anderen most ie nooit wat nemen, ze hadden eiges genogt. Moerbessen zou ie bij de mik hebben as ie thuis kwiem, met sukket d'r bij, en Hannes liep statig met het pruilende jongske voort.

En Arie... Arie zag nog eens om, en toen — vóor zich in 't westen; 't zonneke speulde zoo zacht over 't weiveld, 't zonneke zonk, moar... 'en neie mergen die kwam 'r zeker!

Dat was zeker de honderdste keer geweest, dat Arie, sedert zijn huwelijk, den broeder welwillend genaderd, doch telkens, zooals nu, onheusch door hem was afgeketst.

Had ie dan dóarien zoo arg onneuzel gehandeld, dat ie Lieske, zien beste wiefke! véur twientig joaren trouw had gegeven? Ze

was moar 'en errebeidskiend gewêst en ze had veultieds beesten gehuujd, moar — had ze ook geen bekske gehad as 'en meijzuuntje en 'en hartje zoo kloar as 't woater uut den welput...? Hannes had duk, o krek zoo duk as Oarie eiges, noar Lieske gekeken, moar Lieske had 'em altied afgepoierd en weggekasseboend zooveul ze moar kos, went ronduu't gezeid, tot trouwen zou Hannes nooit gerezelevierd hebben, doartoe zou Lieske hum veuls te min en veuls te ermoeiig gewêst zin. Hannes had 'en tikske van den weindmeulen weg, nogal 'en oarig tikske; ien stad zouwe ze zeggen: dat ie van 't hunje gebêten was.

En, Arie was met Lieske getrouwd, en Hannes was nijdig gewêst um 't schandoal, en had eiges 'en dikke knappe dern genomen, die schijven had as hoaren op 't heufd; 'en boerderij van moeders verstarf, 'en swiet sloeg as 'en keuningin, moar geen bekske as Lieske had. Van 't hartje doar wiwwe moar niet van sprêken, went ze stierf ien de kroam van 't erste dernje — van 't oarige Luutje.

Dat trouwen ien't mindere had Hannes arg tegen zien bruur gezet, moar — of Hannes al ien onmin met Oarie was, en of Oarie ook 'en zwêvelstok was, tegen Hannes 'en bargroei, toch was Oarie krek zoo min bekanterig of jaloers op Hannes as 'en nachtegoal op den zang van 'n kikkert; toch was Oarie met de zienen, zelfs ien bitter slechte joar', gelukkiger dan z'n rieke bruur, en toch ook was ie veul meer de vrind van al wat goed docht, zoodat ie 'en joar gelêjen, tot karkvoogd benuumd was.

Arie tot kerkvoogd benoemd! dat was de nekslag voor de broederliefde. Oarie karkvoogd en Hannes d'r buuten! kos 'et wel arger? 'En koale hakklouwer was Oarie en anders niks; zoo'n kwoazie vrome, krek as z'n wief; d'r zou nog 'en tied kommen dat Oarie met z'n zeuvenspan d'r onderdeur most; dan zou Hannes ook is z'n kôpke volgen, krek as Oarie met trouwen gedoan had, en zeggen: „Ielk z'n eigen gang;” dan zou ie ook schik hebben um te zeggen: „'En mooie karkvoogd die zich eiges niet bevoogden kan;” dan zou ie... .

Met soortgelijke denkbeelden vervuld, zien wij den grooten Hannes met Wimpke, het hek van zijn hofstede Het Bijenveld binnengaan.

Nog altijd is het lekker buiten.

De kiepen en kalkoenen zin ook 'en kertierke langer van stok gebleven vanwegens de frissigheid. Watte mooie kiepen en kalkoenen! krielekes, kosjensiena, goudloakens, geen mooiere ien de heele Bêtuw!

„Zoo Nieuwton, zoo kerlje!” zegt Hannes en streelt een pseudo Newfoundlandsehen hond die bij de groote schuur voor 't hok ligt; die — volgens zijn meester — 'en hond is zoo as 'er nooit een op 'en boerenarf liep; 'en hond, die hum — Hannes — zou veinden onder duuzenden, en 'em uut 'et woater zou hoalen zoo a'jt nooit geheurd had.

'En klein eindje wiejer zat de groote pauw, met z'n mooien steert achter en z'n lillik wiefke noast zich, op 'en dooden tak van 'en eik, die — volgens Hannes — de oudste eik uut de Bêtuw — wat zei ie! misschien de oudste eik uut 't heele land was, en lang véur Christus z'n tied bestoan had.

Hannes gevoelde wanneer hij dit verhaalde, altijd een schier onoverwinbare neiging om er bij te voegen: „En 'k het 'em eiges geplant mins, met deze handen toen 'k nog 'en jungske was.” Maar — gezeid had ie 't nooit.

„Kiek is voder,” riep Wimpke op den hooggezeten pauw wijzende, „doar hengt 'em 'en veereke los.”

„Met de nattigheid,” zei Hannes, „wacht, as 'k oe ien de hugt hou, dan zu'i d'r bij kunnen; kom hier; veurzichtig dat ie niet op den hoal geet.”

't Jongske, door Hannes in de hoogte getild, greep het veertje en had er schik in. En Hannes kietelde Wimpke onder zien neuske d'r mee, en 't kriebelde wel, moar 't was toch oarig; en speulen mocht ie d'r mee totdat ie noar bed zou. Moar toen — toen nam Balders 't pauweveerke weerum en docht: „As de pauw die dinger is kwiet was, wa'n lillekerd zou ie wêzen.” 'En oogenblikke loater sloeg ie den klampbiebel open; lei 't veereke d'r ien; keek bij geval ien't spiegel, en — streek zich spitsig de hoar' op.

Reeds een paar malen noemden wij een boerinetjesnaam zonder de eigenaresse op den voorgrond te brêngen. Zie, daar

zit ze; 't is Luutje Balders; Luutje, die haar eigen moeder verloor toen ze veur 't allererste kleeckes droeg, en veur drie joar, Willems eigen, hoar stiefmoeder mee noar 't graf brocht; woar ze van gehouwen had arg en veul, en die ze nog miste ielk oogenblik meer as ze zeggen kos.

Daar zit ze, en aan de oogen die flets staan, en aan den doek die om 't hoofd is geknoopt, is het te zien — dat ze niet fiks is ien't heufd, en muu is, en af.

Als we Luutje, zelfs in dezen oogenblik, bekijken, dan moeten we volkomen recht laten weervaren aan het oordeel der boerenknepen, die 't meiske onder de bovenste dierkes van 't darp rêkenen en zingen:

Luutje, met d'r mooie snuutje,
Is nog zuuter as 'en kluutje.

Daar zit ze, we hoorden 't al; ze is met de hitte-kar naar stad geweest, ze is van d'r zelve geraakt en — toen ze de oogen opsloeg, toen heeft ze Huibert van oom Arie van de Hazekamp bij zich gezien. Huibert, de flinke, de ronde jong, de vroolikke kiewiet van school; die schriev en rêkenen kos as 'en meister, en spoajen en heujen as de beste arbeidsmins. Ze had Huibert noast zich gehad, Huibert, die negentien, en 'en joar ouwer dan zij was. De goeje jong had hoar verrechtig 't lêven gered; hoe ligt had Kobus — zoo heitte de hit umdat ie van buurman Kobus gekocht was — hoe ligt had Kobus 'en drêj te kort nemen en 't kerreke van den hoogen diek kunne smieten. „Goddank!” had Huibert gezeid: „Goddank! da'j de eugskes weer los duut; 'k meinde verrechtig da'j. . . da'j. . . Loa'k 'et niet nuumen; 'k zie arg geschrokken.”

„Woar bin 'k?” had Luutje gevraagd.

„Bij mien!” had Huibert gezeid.

Luutje had 't geheurd en begrepen, moar gezeid had ze niks, Des te meer had ze gevuld.

En wât had ze gevuld? Veul veur Huib, alles veur Huib, nog krek zooveul as toen ze soam véur schooltied, rondum de iepbeumpkes „rooje vos wat heij'j gedoan?” speulden; nog krek

zooveul as op den oavend toen Huib, noa den dood van stiefmoeder, hoar achter 't elzenbuschke bij 't karkhof, greinende gevonden en gezeid had: „Luutje, as 'r één is die oe noojer met troan' ien de eugskes ziet as ikke, dan za'k geen Huibert hieten; loa'k z'oe afvégen Luutje, moar gleuf mien, lévenslank zou'k z'oe wegkussen willen, a'j moar mien henneke woart.” Krek — nee méer nog vuulde Luutje veur Huibert-néf as toen. Hie had heur verrechtig 't léven gered, en — meegoan of binnekommen had ie geen ens gedorst, went voader... A'j van den duuvel — zeit 'et sprékwoord: voader kwiem de keuken ien.

„Wat schort ou weer Luutje?”

„Nog 'en bietje ien't heufd van van middag voader.”

„Eigen schuld, eigen schuld!” gromde Balders: „Waarum den hoed thuis geloaten en bloot ien de muts op 't kerreke goan zitten...? He'k 'em niet eiges uut stad meegebracht! 't Was de duurste die 'k kriegen kos, moar, 't leek ou weer niet. Hei'j 'em wel één keer op 't heufd gehad?”

„Noar de kark voader, moar ze lachten d'r um; de hoed steet te zwierig.”

„Ze lachten d'r um! ze lachten d'r um!” riep Hannes toornig: „wie lachten d'r um! die koale jakhalzen hier? De derns van Pouwels misschien...? Bekanterigheid is't en anders niks! Heur ie, van nou afoan zu'j oe kléjen as't past. Dóarboven ien't kammenet, he'k ze liggen de schijven, meer as iemand ien't darp. Loat 'r één uut de Bétuw teger Hannes Balders opstoan! Moar ou Luutje,” vervolgde hij bitter, „ou ploagt 'en geist die ien't gemeine velt; as 't ien oe kroam kumt dan zu'j met 'en schooier deur 't darp goan; dan zu'j kruupen ien hok' en goat' um suupkes en vleiskes te brengen. Géven is goed, moar zóo, da's ongodsdienstigheid, zeg ik! Ge proat veul van God en 't gebod, akkoord meseu! moar dan wi'k ook da'j zult weten dat God met wiesheid standen ien de wereld het geschupt; d'r zin groote en kleine Luutje; d'r zin rieke en schroale; as 'k groot en riek bin dan he'k te kommandieren, zie je; as 'k klein en erm bin dan neem ik den hoed af en mot simonblé speulen. Hei'j't begrepen...? Zuuk 'et fatsoen; as de derns ien't darp schots of sits droagen, koop dan zied, wat kan 't mien schélen! Wi'j meer konverzasie?”

verzuuk de juffers van den burgemeester; geleuf maar vrij, die zouwen meer as gern met ou willen umgoan; en Oarend, die op stiede is . . . die zou de kous' van de been' loopen um ou ien 't hökske te kriegen. — Nou, of ie 't heufd schudt of niet, ik zeg oe dat 'et waarheid is. 't Was giesteren nog da'k 'em bij de woai oan 't vissen vond. Natuurlik nam ie zien pet af. „Wès gedekt kammeroad,” zie ik. — „Hoe geet 't meinheer Balders?” zaidie: „hei'j nog geen kramp ien de vingers van 't kepunnekes knippen? Hoe geet 'et thuus?” vroeg ie ook: „Luutje nog altied gezond? Verrèchtig, meinheer Balders, doar zou'j ien Uitert op de Kaskieno's — of hoe zaidie ook? — swiet mee sloan,” en — toen'k bij 'em goeng zitten op de heining, toen was ie o zoo verheerlikt, en prezentierde me segoartjes uut 'en buul van pauweveerkes, en zei gedurig 't een of ander, ook, da'k sprèkend op de gofverneur van Uitert leek veural van achteren; en da'k is bij 'em oan most kommen as'k ien Uitert kwiem. Op z'n kast — zoo heitte zien stedeerkamer — had ie 'en sleup van oarige dinger stoan, doar ie mien eurdeil wel is over heuren wou; 'en vleugelpiejano had ie 'r ook, en — nou mo'j is heuren Luutje — hie roaide, da'k zoo'n dink ook veur ou zou koopen, dan ko'j mettertied, a'j volleerd was, op 't meziek-kerset speulen, dat déje z'ien Uitert allegoar: en Frans en Duuts en Engels moest ik oe leere loaten zaidie en dan lachte ie ielkreis zoo witjes, en dan docht ik: Jungske jungske, ge vist oan twee kanten; ge vist op boars en op Luutje, hè, hè, hè! „Kom moar is oanbouwen,” zei ik ten leste, en 'k gaf 'em de hand, nou, of ie verheerlikt was!”

„Lachte ie gedurig voader?” vraagde het meisje met nadruk, terwijl ze even haar vriendelijke oogen opsloeg.

„Witjes! O zoo witjes!” verzekerde Balders, en met de armen op den rug en 't hoofd in de hoogte stapte hij deftig de kamer rond, en 't meisje herhaalde zacht bij zich zelve: „Lachte den Oarend?” en twee groote tranen welden haar op in de oogen. De minsen, ze lachten d'r um.

Èen is er nog van wien we wel gehoord, maar dien we nog niet gezien hebben.

't Is negen uren in den avond. — Huibert Balders, Aries oudste jongen, loopt met een roode kleur den boomgaard rond, en 't land over, den weg op, en weer terug, en altijd ziet hij strak, en altijd ziet hij droevig.

„Woarum niet,” denkt Huibert, „woarum zou'k 'et loaten? 't is de eenigste kans op geluk en op veurdeil. Wat 'en ramp met dien hoagel! Die goeje voader! wat zei ie geleuvig: „Alles kumt van boven, schoai en zègen; wèst tevrèje vrouw en kien-ders, 'en stukske vleis of spek te min zal niet schoaie: eerdappels genogt op 'et land, en brood zuwwe ook wel hebben.” Die beste moeder! wat zag ze bleik en wat had ze gegreind. Netje, 't zwakke dernje, zou nou zeldzaam wat versterkends veur de butjes kunne kriegen; 't goeng achteruut van joar tot joar, en, toch meinden de minsen dat ze geld hadden, umdat — umdat eum Hannes óok Balders heitte.

Wóarum zou ie 't loaten....? zien eenigste lèvenshoop was... Luitje!

De eenige steun veur voader en moeder kon 't geld worden van.... Luitje.

Is dat spulke wel zuuver?

Nee — 't goeng um de duiten; niet allinnig veur hum as de man, moar, veur de heele femielje. En toch, 't spulke was zuuver. Verrechtig! as glas! Lief had ie 't meiske, méer as 't bloed in zien oajers; 't geld dat onnut lag, zou steunen en weldoen. — Hiew ze van hum....? Joa! joa! dat dee ze: perjen! dat dee ze; dat had ze met d'r eugskes, met d'r henjes, met d'r lipkes gezeid: „De bovenste bin gij en de bovenste zou blijven, al had ik noast 'en ander veur den prèkstoel van „joa” motte knikken.”

Noast 'en ander veur den prèkstoel „joa” knikken; zij — Luitje? Zij noast 'en ander! — Welke ander? Wie? Nee, nooit van z'n lèven! Huib is d'r ook nog; en knikken kos ze niet as ze 't eiges niet wou. Eum Hannes kos hum misschien 'et 'gat van de deur wiezen, — moar as ie dan wiest dat Luitje deur hum uut 'en lilik gevoar was gered; as ie vrindelikke toal heurde, gemuujzaam

en rond toch d'r bij, zou ie dan baloorig wêzen en „nee” zegen. . . . ? Och! de minsen zin duk bêter as ze lieke willen.

Zoo dacht Huibert, en altijd liep hij rond, en, dat het al donkerder werd, daar gaf hij niet om. „Mergen, mergen!” sprak hij ten laatste bij zich zelve, „mergen, as Onze Lieve Heer 't zonneke weer noar deez kant van zien wereld loat kieken. Wa'k doen wil is zuuver; kwoad kan 't niet wêzen. Wat goed is, wil God. Goan za'k, dat za'k!”

En met dit besluit keerde de jongen huiswaarts; wenschte de zijnen een goeden nacht; ging naar zijn kamertje; legde zich te bed, maar toch — hij sliep geen spier. Gedurig had hij wel de oogen dicht, maar dan was 't nog erger; dan zag ie 't mussengeweer niet langer, bij 't schiemerlicht, ien den hoek van zien oel; de schoen' nie meer onder den stoel stoan, en de bokspiepen d'r overhangen; dan zag ie de sterrekes nie meer, deur de ruutjes heer, ien de locht flonkeren, moar — dan zag ie tegen 'en zwarten muur uutkommen: Luutje. . . . oan 't schreien: zien voader. . . . z'n moeder. . . . de bruurkes en dernjes. . . . oan 't schreien; de koei', de kalver', de schoap' ien't land, de keujes ien't schot. . . . alles oakelik, oakelik, en — dan doe ie de oog' moar weer open, dat ie liever 't mussengeweer, en de schoen', en de bokspiepen zag, en veural de sterrekes, die vroolik en vrindelik hum toeblonken asof ze doar zeien: Hier oan den hemel is al tied licht.

De morgen is aangebroken. Hannes Balders is opgestaan. Willem — zien hertlepke, die al tied bij voader ien de bedstee slupt — Wimpke slaapt nog, en de appelbloesems liggen hem op de wangen.

„En lief jungske!” denkt Hannes terwijl hij met de handen op den rug zijn zoontje beschouwt: „da'j van zoo'n kiend zoo houwen kunt! 'en knap jungske ook; d'r zit wat veurnoams in zien tromme, heel wat anders as de fieselemies van andere darpskienderen. Mien neus het ie kloar: mien heuge vur'neuff; alles krek! Dat zal 'en mins worden um swiet mee te sloan. Boer!? 'k Wou nog liever; nee den grooten weg zal ie op; krek as

burgemeesters Oarend, noar de Uitertse akkedémie; veur officier kan ie óók goan, krek wat ie wil. — Doar dréjt ie zich um. — Wa'n oarig kerlje toch. William Balders! joa, joa, 't bloed zit 'r ien."

't Was alsof de groote Hannes nog een voet grooter werd, toen hij op een mahoniehouten siffenjeere toetrad. De la trok hij open. Links lagen de pampieren. Met een handvol treedt hij terug, en zet zich in een groenlederen rugstoel. — Krek zóo had ie d'r een, ien stad op 't hof, veur den president gezien.

„Hier steet 'et," smuspelde Hannes terwijl hij een Oprechte Haarlemsche van eenige jaren herwaarts opensloeg. „Hier, Uut Londen:

„Lord William Balders is met een bijzondere zending van zijn gouvernement naar Frankrijk vertrokken."

Op den eigen stond goeng d'r buten 'en kalkoense hoan 't roam veurbij. Puts!! Piets!!!! dee ie. — — Krek z'n boas!

„Wonder wonder!" denkt Hannes: „wonder da'k 'r toch nooit 'en toal op geheurd heb. Mien brief sting op pooten," en weder — wie weet voor de hoeveelste maal — leest hij het kladschrift van den brief dien hij schreef, den brief die luidde als volgt:

„Meseu Lord William Balders!

„Uit de Haarlemmer van den 6de dezer heef ik gezien dat uwees krek heitte as ikke en dat Uwee Lord naar Parijs goeng. Daar zij ik over doende den heelen tijd, went ik heef besonder veul familiezwak. As ge nou — docht ik al — over Holland, laa'k zeggen Gelderland bij name over E.... in de Betuw, terug goeng, en 't Bijenveld opzocht, dan kosten we mekare is zien en spreken. Da'k van aadel bin, dat geleuf, maar dat weet ik toch niet. Ge hebt hier 'en Balders die metselaar is, maar dat besteed zich geen haar. As'k zeg da'k honderd en dertig mergen land onder de ploeg en honderd en viefstig stuks vee in 't land heb dan lieg ik geen schepel of kalf."

Alleen die honderden er bij waren abuis.

„As ge kumt, Lord William Balders, — nêf za'k maar zeggen, — zal Uwee zien dat 't spulleke zien man wel weerd is. Ziede ook getrouwd, en heb ie kienders? Ik heef m'n tweede.

Van mien eerste heef ik een aardig deernje, evel zonder veul begriep. Den dag naa dat ik oe naam in de krant zag, kreeg Sanne — zoo heit mien tweede vrouw — 'en jongske, en nou staa ik er op dat hij ook William zal heiten. A'j peet wilt wezen en doopgetuige, dan mot Uwee Zondag over acht hier zin, dan vel ie met de neus in 't vet ook um de slagt. As oe de reis te kras is, dan za'k oe den buul wel is vullen; 'k wou wel gern, Uwee bij den doop naas me sting. Dat ik denk dat we familie zin, zit 'em ien 't woord van mijn grootvader die zei, dat zien broeder naar ou land was gegaan. De groetenisse van Sanna en Luitiena en Williammeke die we voorders Wimpke zullen hieten en blief ik Meseu Lord William Balders, bij okkazie antwoord Uwee toegenegene neef

Hannes Balders."

Het is misschien niet geheel overbodig om hier vluchtig aan te stippen, dat het schrijven van zulk een brief, een schets is — ofschoon van verre — naar 't leven genomen.

Geen woord was er op dien brief teruggekomen. In den beginne had Balders aan jan en alleman gezegd, dat ie 'en Lordschap die zien eigen nêf in 'en rechte lien was, op den doop van z'n jongske wachtte; maar, toen de groote Hannes één, twee jaren tevergeefs gewacht, en menigeen al eens over den Engelschen Lord-nêf gelachen had, toen had Hannes er van gezwegen, stil gezwegen, en slechts wanneer hij alleen was keek hij zooals nu, zijn opstel nog eens in, en sloot het met de courant weer in de hooge latafel. — Rondoot gezeid, ien stee van 'en brief schrieven was ie d'r wis op uutgetrokken, over Pries naar Londen, as ie zooveul splint had gehad, as ie gern wou dat de minsen 't geleufden.

„Tik! tik!“ klonk het op de ruiten. — Kees de arbeider stond buiten, en riep naar binnen: „Boer Balders, d'r is 'r één die oe sprêken wou.“

„As 't Levie um de ossen is, zeg moar, da'k er mergen mee naar de merkt wil.“

„Nee, 't is 'en ander.“

„Wie?“

Kees heeft zeker de vraag, die anders luid genoeg gedaan werd, niet gehoord en kijkt onnoozel.

„Wie?” roept Hannes luider.

„Och dinges, hoe heit ie ook — za'k moar zeggen...” prevelt Kees.

„Nou, loat 'em op 't diekkamerke, ik kom zoo stond.”

„Goa moar binnen Huibert,” zei Kees eenige oogenblikken later, en Huibert trad het dijkkamertje in.

Huibert Balders was in 't geheel geen kind meer; eer zou j'em vijf en twintig dan negentien hebben aangezeid, maar toch — a'j goed luustert dan ku'j 'em 't hart heure sloan.

„Hè è è è!” kwiem ie gedurig — „zoo roar, zoo kort van oajem! — zoo dreug, zoo plekkerig ien den mond; zoo knikkerig ien de knie? — Kom!..... verdrèjd! 't Is krek 'en mins as ikke. — 't Is niet gering hier.... 'en vergulde spiegel! Harre-jènnig, wat zie'k er uut! zoo bleik as de dood, en èvel bin'k heelegoar werm. Wat zou Luutje wel zeggen as ze wiest da'k hier was....? — Lupt ze doar buuten? Verrechtig! Kiek, met 'en peers jekske en 'en witte rok oan. Hoe proper en toch hoe simpel! doar zit geen grutsigheid bij. Wa'n oarig wiefke zou 't wèzen! — Pst! — Luutje! 'k Wou dat z'is hierhin uutkeek Pst! — — — 'k Heur wat. Zou oome d'r oan kommen....? Wou da'k weg was.... 'k Gluuj as 'en bol ien den oven. Bi'j gek jong, kerroazie!” En nauwelijks had Huibert de gedachte om ferme te wezen bij zich verlevendigd, of de deur ging open — Huibert draaide zich wat schuin op zij — en Hannes trad binnen.

„Wie he'k doar?” vraagt Balders op een toon zoo voornaam en deftig als hem mogelijk is, en laat zich tegelijkertijd in een armstoel zakken.

„Huibert — Huibert Balders oome,” klinkt het antwoord, en hij die het geeft vermant zich en komt een schrede nader.

De grootste verwondering teekent zich op Balders gelaat. De hand brengt hij boven zijn oogen alsof hij scherper wil zien, en eindelijk zegt hij afgemeten: „Gij! — wat wou gij hier?”

Eenige oogenblikken blijft het stil. Huib wou zoo veul, moar — 't wou d'r niet uut.

„Ik meinde,” ving Balders langzaam aan, terwijl hij onrustig de handen over de armen van zijn stoel liet heen en weer glijden: „k meinde da'k dukkels meer as kloar had gezeid, da'k op bezuiken van een van De Hoazekamp niet gesteld was. — Heit ie Huibert?”

„Noar oe voader oome, mien grootvoader.”

„Dat die Huibert heitte wiest ik lang véur ou; dat ha'j mien niet te rappelieren. Wat doe'j hier te kommen?”

Huibert ziet strak. — „Loa 'k moar!” Hij vermant zich, treedt den oom naderbij, en spreekt zacht en schijnbaar kalm:

„Oome, d'r zin twee bruurs, de een is riek en hoog, de ander is erm en hoalt 'et zoer ien de wereld; de erste bin gij, de...”

„Lès ie 'en boek! zeide roazend!” roept Balders: „Hei'j 'en leske van buuten geleerd um mien is oan't buis te kommen? Proat moar niet wiejer menneke; die kemélie die kenne we al: géf ie wat of doe'j 't niet gern? Da'k riek bin, misschien de riekste uut de Bétuw, dat weet ik, en dat weten ze allemoal, méer as ik zien loat of weten wil. Da'k de erste bin doar beruum ik me op, umda'k 'et deur eigen hand, en eigen heufd, en eigen overleg — zie je — gekregen heb; geen mins en geen ziel he'k 'r dank veur te weten. Als gilluu van De Hoazekamp, nou met 'en lêge buul kumt, dan kniep ik de oogen digt, zie je — zie je, zóo doei ik dan; went eigen schuld ploagt 'en mins 't meiste. — Blief ien oe stand, zei-ik; moar fluute Jan Berend! ik wiest wel dat de botter uut 't vat, en 't nekske zou buugen. Komplement menneke, en da'k er niks van wil heuren; loat vader Oarie blied zin dat ie zóo véul van mien kreeg.”

't Schemert Huibert, maar 't laatste heeft hij verstaan, en hevig wil hij roepen: „Gelogen dat ie van ou kreeg!” maar hij toomt zich in en vraagt bedaard: „Van ou gekregen oome! doar he'k nooit afgeheurd.”

„Da's wel meugelik!” zegt Hannes: „moar — as 't hier Engeland was dan zou'j 't bêter begriepen: de oudste zeun kriegt doar alles, de andere kunne heerkomme zuuken.”

Dáar wist Huibert niets van. Die woorden, zonder ziel of grond, verzachtten echter zijn wrevel. 't Was meugelik dat voader van oome meer as zien recht had gekregen. 't Kon wèzen

dat.... en, kalmer nog meer naderbijkomende, sprak hij gevoelig: „Dan zou’k oe de hand drukken oome, dan zou’k oe zègenen, went, alles wa’j oan voader gedoan hadt, dat zou’k rēkenen as oan mien gedoan.”

„Loat moar zitten, loat moar zitten!” zegt Hannes, terwijl hij de hand afweert die hem werd toegereikt: „Doar wi’k geen dank veur.” Opstaande: „Wou’j nog wat anders?”

„Nee oome.... nee, niks....”

Doar geet Luutje ’t venster langs:

„Joa oome, joa, nog ’en enkel woordje,” en radder vervolgt Huibert, terwijl Balders met halfgesloten oogen naar de hoogte ziet: „Joa, oan ou hangt ’et heil van mien lēven. Oome, eiges hei’j’t gezeid: Trouw ien oe stand; en ikke oome, heit ik geen Balders, geen Huibert noar oe voader? Kiek, al zeg ik ’t eiges, ’k heb handen oan ’t lief en gevuul ien de botten; en zie je — weet ie — hoe za’k zeggen — — altied hewwe mekoare ien’t hart gelēgen. Luutje, och Luutje he’k zoo lief, zoo kneujig lief oome; as ze mien wier, joa, ze zou gelukkig wēzen as ikke. Oome, ge bint wel wat heug, moar kwoad bi’j toch niet; nee, dan zou’j geen bruur van voader wēzen. Och, a’j ons soam is oankeek — kiek, dan zou’j geen nee kunne zeggen; dan kowwe verkeereren zoo lank a’j’t wou; dan zou’j ook voader de hand wel rieken; oome, God zou oe zègenen, ou en oe kiender. Och! ’k het Luutje zoo lief, zoo kneujig lief — kiek, doar hei’j nou alles.”

De toon waarop Huibert gesproken had was inderdaad zoo gevoelvol geweest dat hij een steenen hart zou gebroken hebben. Balders’ hart was niet van steen, in ’t geheel niet, maar — in ’t hart zat ’en lillik ding dat zwart was; ’en stooterig ding dat alles ’en por gaf wat bêter dan hie was, en binne wou komme.

Balders was werkelijk een oogenblik getroffen. Hij zag Huibert daar zoo smeekend staan, en, al kan hij aan zijn vurigen wensch geen gehoor geven, een vriendelijk woord zal hem troosten.... „Vort!” zegt het leelijke zwarte ding dat in ’t hart zit: „vort! d’r uut ’r mee! Is dat ’en astransigheid; heigrond um weigrond kommen! Vort! d’r uut ’r mee!”

„Ei, ei,” zegt Hannes langzaam: „dat dingske was ligt te prebieren hê? Dank mien op oe bloote knie’, da’k niet de perd-

zwiep vat, en oe, zoo lank a'j bint, van mien arf kasseboen. . . . — Of ie nou rood wordt of bleik, en of ie nou met oe klavieren scharnt, doar he'k geen spier mee van doen menneke. Gelieke stand! Denk ie umda'j oe Balders nuumt da'j doarum 'en echte Balders bint? Goat 'r noar vroagen ien Engeland, dan zu'j heuren, — dan zu'j heuren! dat de oudste zeum alles ien noam en doad is. — Oe vader heit hier ien't land Balders, moar d'r buuten zouwe z'em anders leeren; en dan — nog op den koop toe — zich eiges versmieten en verslingeren oan 'en dern die'k nog niet bij 't volk op den dêl zou willen; die me te min en te smerrig is um. . . .'

„Um! um!” schreeuwt Huibert in vreeselijke woede, terwijl hij zich tandenknarsend en met doodsbleeke lippen voor Balders plaatst en hem dreigend in de oogen ziet: „Mien lieve beste moeder besmêlen! die vrome trouwe moeder. . . .? Mins! mins!! ge bint geen mins, ge bint. . . . God weet wa'j bint, moar weerd bi'j da'j lêger velt as de put diep is; da'j. . . . da'j. . . .” en Huibert loopt met gebalde vuist driftig het kamertje op en neer, en 't zwarte ding in Balders hart roept als een razende: Weerlichs! en donders! en nog lilleker woorden, die we maar weg zullen laten.

Daar gaat de deur open; 't is Luutje. Luutjes liefgelaat teekent angstige bezorgdheid. Huiberts blik ontmoet den hare. Die blik ontwapent zijn toorn: „Oome,” roept hij kalmer doch levendig: „a'j eiges oe moeder hebt liefgehad, zeg dan da'j de miene belasterd en besmêld hebt; trek oe zundige toal ien. . . . of anders. . . .”

't Zwarte ding van binnen hoort Huiberts kalmeren toon, en — hie bloast zich nog ens zoo dik as ie is; en Balders roept gekrenkt vol bitsheid: As de weerlich m'n huus uut, heur ie! Zu'j d'r uut zeg. . . .? of m'ok oe aan 't buis kommen. . . .? Wou'j men hier de wet nog lêzen? Een, twee. . . . drie, opgemarsied. . . . mars!!” en, met zijn stevige vuist Huibert in den kraag vattende, dringt hij den knaap, die daarop niet bedacht is, ter deure uit en verder. . . . en verder, tot buiten de voordeur.

„Um Gods wil, voader!” roept het meisje: „voader, nog gies-teren het Huib mien uut groot gevoar geholpen; um Gods wil, wat kwoads het ie ou gedoan? Luuster — heur!” Maar, vruch-

teloos was het dat zij hem toeriep en aan 't pand van zijn jas trok, Huibert was buiten eer ze 't wist, en Balders schreeuwde: „Ook ie wilt den kop boven uut stêken; boven mien, boven oe voader, hooveerdig dink? 'k bêf 'r van; zóo he'k 'et nog nooit belêfd!”

„Best!” zei 't zwarte ding van binnen: „de bovenste heit ie, en de bovenste mo'j blieven.”

Lutje weende. En Huibert?

Huibert ging koud water drinken, twee, drie, vier glazen. Thuis gekonnen viel hij zijn lieve moeder om den hals, — die docht dat 't Huib ien't heufd was gesloagen — en kuste haar op 't vriendelijk bezorgde aangezicht.

Huibert ging dien dag in 't land om klaver te maaïen, en hij maaide dóor zonder schoften, — vreemd, zonder proat of weerwoord, krek asof ie oan de roas was.

En 's avonds? Ja, hij ging te bed, en in 't schemerdonker zag hij zijn stoel weer staan, met de kleeren er op, en de schoenen er onder, en — ginds in den hoek zag hij ook het geweer hangen. 't Mussengeweer!.... Al dee ie 't niet gern, de spreeuw' en de mus' had ie 'r wel mee geroakt dat ze drêjden en soezelden. Doar hieng 't. — Ien den oorlog schoten ze mekoare wel dood zonder hoat of nêteligheid. Doar hieng 't; niet wiejer as 'en el van 'em af. Wat gluujde 't heufd. De oogen kneep ie digt met geweld. Moar hoe arg duuster was't nou!

Overeind ging hij zitten. Éen sprong — en hij was het bed uit.

Daar staat hij met het geweer in handen. Bij het venster beschouwt hij loop en pan en vuursteen. Omlaag naar buiten wendt hij den blik. — Lienks ien't duuster leit 'et Bijenveld. Doar slupt ie de lillekerd, de trotse mins!

Rechts waart zijn blik, en 't kerkje met den spitsen toren trekt zijn oogen. Langs de leikes heer, klimt en klimt ie; op den hoan tuurt ie; en den hoan heurt ie kroaien, driemaal kroaien.... en — noar hooger kiekt ie: dóar gliensteren de sterrekes weer helder as glas en weemoed schiet hum ien't hart; 't mussengeweer loat ie zakken; bei z'n hand' drukt ie veur de

oog'. „Moeder! Luutje!” roept ie, en — tranen, dikke tranen glinsteren in zijn oog: Sterrekes, Goddank heldere sterrekes.

Drie jaren zijn er verlopen. Wilt ge weten wat er in dien tijd is veranderd? Zie, daar ligt De Hazenkamp, maar niet één gelaat herkennen wij. Arie Balders heeft een jaar geleden dat erf verlaten, moeten verlaten. Ongeluk en ziekten van hem en de zijnen brachten hem in 't achter, en Hannes — de rieke Hannes zag 'et oan zonder wee of hulp. Van boer is Arie arbeider geworden, en ginds woont hij in een klein huisje juist bij den grintweg. En toch, 't is aardig, toch kan hij met zijn Lieske God nog ielken oavend danken veur zègen bij veul ramponderveinding. In vergelijk heeft hij het beter dan vroeger op De Hazenkamp. Brood en minder zorg. Al moest hij om zijn verval veel achting en schijnvrienden, ja zelfs de kerkvoogdij verliezen, toch is hij tevreden, en zelfs zouden Arie en z'n wijfje heel tevreden geweest zijn, wanneer hun Huibert, hun oudste — niet arg verminderd en vrèmd van heufd, dukkels arg vrèmd en stil gewèst was. Die 'et niet zag zou 't niet gleuven, hoe machtig veul de ronde flinke jong in die drie joar' verspeuld had. Warken dee ie as 'en èzel, da's zeker; èten en drinken dee ie op tied, da's óók zeker, moar, dat ie d'r uutzag as 'en vaatdoek; dat ie geen woord sprak of 't most brood neudig wèzen; dat ie nooit, 's mergens noch 's oavends, 'en liedje zong of 'en deunje floot, en dat ie altied keek as 'en huismus ien 'en kenariekooi, schuw en akelik, da's net zoo zeker.

Nog tevredener ook zouden Arie en Lieske geweest zijn, zoo niet de kleine Netje — waar moeder zoo mee getobd en gekrooien had, gesturven was. De minsen zeien, dat 'et heel gelukkig was; heel gelukkig! Moar de minsen vuulden niet wat Oarie en zien wiefke vuulden. Woarveur hei'j meer hart en zurg, veur 't rechterbeen dat ree, of veur 't linker waar 'en gat as 'en vuust ien zit?

Maar, wat hun weervaren was, ze hadden God voor oogen gehouden, ze waren dankbaar tevreden, en hoopten voor Huibert op betere dagen.

Het Bijenveld ligt daar nog als vroeger, maar — a'j de oogen scherp zet en wiejer kiekt as oe neus lang is, dan zu'j toch wel 'en bietje schôtsigheid zien. Ge mot boer wêzen um te vuulen wear 't hum krek ien schêlt, moar zien ku'j toch, dat de schoen' zin uutgetrokken en de slof' zin oangedoan.

Daar is Hannes, de groote Hannes. Oan zien neus ku'j niet zien dat ie gekker as gek is gewêst, en koaler as koal d'r af is gekommen.

„Stil,” fluijstert! Kees de arbeider: „k zie met den boer — St.-Jan 'en joar — met de ossen noar Londen gewêst; dat ie dartig keuningskoppen op 't stuk verspeulde wil ie niet weten; dat ie 'en nêf of 'en eum zocht, die de erste van 't land was en Balders heitte, doar sprêkt ie geen woord van; dat ie doar, deur zoo'n mikmaks van 'en kerl ien de hugt gestoken, veur 'en oarige pluk is afgeknoid, doar zal ie geen toal van lochten; dat ie wark had um ien't noajoar 't jonge vee te koopen, doar kniept ie de oog' van digt. Dat Kees de noarigheid weet, dat stêkt 'em genog. Kees mag 'r geen woord van sprêken.... Nou, dat duut ie ook niet, hie fluustert 'et moar.”

Op 't oog is Hannes Balders niets veranderd, maar Wimpke wel. Wimpke is nu acht jaren oud; 't is 'en mooi 'en knap jungske. Zoo stadsig ziet ie 'r uut. 'En loakens bokske, 'en schots kielje, 'en spierwit kroagske, 'en gêlzied deske.

Noar de derpsschool mocht Wimpke niet, dóar was Luutje glad bedurven. Nog 'en joar wiejer, 't most buugen of bersten, dan zou ie 'en meister ien huus hebben, en alles leeren, tot Engels toe.

Zoo'n lieve jong, zoo'n lekkere jong! „Kom is hier Wimpke,” roept Balders: „zeg nog is êns wat burgemeisters Oarend oe leerde; toe sprêk is Frans. Toe, dan krieg ie 'en kwartje. Toe dan.”

„Bezoer meseu, voes êt 'en foe meseu. Nou 't kwartje!” riep de jongen, en Balders zei: „Owie meseu,” en gaf het kwartje, en had 'en oarigheid, en lachte dat ie meinde te stikken. Den Oarend most hum nog meer leeren. Wimpke was sneu, zonder weergoai, 'en jong um te stêlen!

't Is avond geworden. Aan de linkerzijde van Balders' woning nevens de lage zijdeur staat de welput. 't Is Luutje die op den rand zit. Wat is ze schraal en smal en akelig bleek geworden.

„Ze lèven te vet en te kwiestig,” zegt de afgunst. „Z'is jongensgek,” zeggen de meisjes die geen jong kunne kriegen. „Ze lupt met de tèring,” zeggen de meesten. „Jammer van zoo'n knappe dern,” zeggen de jongens. „Doar hei'j de preuts- en de stiefheid,” zegt Berend, die 'en blauwtje liep en arg verliefd was gewèst. „Krek as 't heurt, dat kumt 'r van,” lacht Sander, die machtig veul op 'r duiten geloerd en ook 'en blauwtje geloopt had.

Zéker is het, Luutje voelde zich slap en ziek en treurig. Veel heeft ze geleden. Ze had zich met Huibert 'en kluuske getimmerd; wreed was't weggeschupt. Op 't puin tuurde ze drie joaren lang. Botter had ze willen strieken op 't brood van 't erme Oarieshuus; weg was't genomen en — veur de verkens gegooïd. Deur zuuvere gloas' had ze ien voaders verval gekeken; hum eiges had ze tot warken, zuinigheid en afstand van hoogmoed oangeteid; fluite! Hannes was de erste, de erste zou ie blieven. Gaf Piet honderd veur 'en vulle, Hannes gaf er honderd en tien; met buultjes was 't geld ien huus gekommen, met zakken was't 'r uitgegoan.

Eenig geritsel in 't elzenhout ter rechterzijde, doet het meisje vluchtig ontstellen en haastig omzien.

't Is Huibert. Drie moand' gelèje sprak z'm 't lest, en, veul viel 'r veur, toen voader — hoe bleef 'en roadsel — d'r achter was gekommen.

„Luutje!” roept Huibert: „één woordje asteblijft.”

Vreesachtig ziet het meisje rond, doch, schielijk snelt ze op het elzenhout toe, naar Huibert, den trouwen Huib die haar zoo lief is.

„Luutje ik bin 't; moar op 'en distansie asteblijft,” zegt Huibert, en weert haar af met de hand. 't Meisje blijft staan. Wat mocht er wèzen?

„Luutje, 't is lang genogt; lang he'k oe ien't heufd gelègen, en lang, heel lang he'k oarigheid in ou gehad.”

Wat vrènde toall!

„Alles sliet met den tied Luitje; 'en keers wil vet um te branden; bij mien is de olie de lamp uut. Zuchten en steunen Luitje, ku'j volhouwen één, twee, drie jaar, moar dan ook is't op, dan geet de oarigheid 'r af.”

Wat roare stem!

„Gij ien de hugt, ik ien de lêgte Luitje, dat lupt 'en averechtse weg uut; da's 'en onneuzel ding. Ronduut gezeid: ons spulleke geet me vervêlen. Oafke Van Houten het me al lang zoo toege- lonken, en — ik ken 'r 'en trop die ou noar de oog' zien, ge- liek van stand en stief ien de duuten.”

Was 't donker... of wier 't op ens zoo duuster?

„Ien vrindschap scheie Luitje, is bêter as mekoar ophouwe en ien de weg stoan. Vrij za'k wêzen en vrij zulde zin; wat oe voader meint is woar en goed: kalf bij kalf en koei bij koei.”

Zat 'r 'en kat op 'r kél?

„Nou Luitje, hier is mien hand. Atjuus heur, — hier — wij niet vrij wêzen....? Zeg oe nòg ens, ielk z'n weg — dan — dan lachen we weer eer de karmis ien't darp is. Hier — ien vrêje en vrindschap. Mergen Luitje, mergen zu'j tien pond ligter wêzen. Dan — — — God! wat schêlt oe —? Luitje! wat kiek ie roar. Wa'k oe bidden mag, sprêk toch, — wat hei'j — Luitje? Lieve Luitje, sprêk — sprêk — 't is krek of ie starft. Help minsen, help! ze starft! mien Luitje starft!”

Daar staat de knaap en aan zijn voeten ligt het zwakke, door den vreemden aanval zoo diep geschokte meisje in bezwijming neder. Hij meent wêl te handelen, in haar belang heeft hij zich zelf bestreden, hij heeft haar hart weder vrij en zoo haar lichaam weer gezond willen maken. Toonde hij zich los van haar, los zou ze van hem wezen.

Maar zie hoe hij heeft misgerekend, en — hij kust zien liefke verscheidene malen op het doodsbleeke aangezicht, snel loopt hij op den waterput toe, doet den emmer dalen, doopt zijn halsdoek in het opgehaalde koele water; ijlt terug, verfrist de diebre, en meer nog de teedere woorden — zoo geheel in weerspraak met de rol die hij daar even speelde — meer nog de warme taal van 't minnende hart dan de koude van het welwater, brengen het meisje tot zich zelve terug, en 't eerste wat ze zegt

is: „Huibert, Huibert, was't 'en dreum, he'k oe weer, of?“

„Al mien lêven! al mien lêven!“ roept Huibert vurig: „Luutje, Luutje! da'k oe zeer dee, 't was uut bestwil. Luutje, zoo woar as ge mien liefhebt, zoo woar he'k oe altied, altied liefgehad.“ En Luutje, ze keek Huibert oan met heur kloare trouwe eugskes, en Huib hie bad: Mocht God heur starcken en voaders hoogmoed brêken meteen!

Een half uur later trad vader Hannes de keuken binnen. Hij riep zijn dochter. Zij was er niet. Naar den deel: „Luutje!“ Geen antwoord. Op haar kamertje: „Luutje bin ie hier?“ Een zwakke stem: „Joa.“

Hannes treedt op de bedstede toe; ziet zijn dochter nog bleeker dan gewoonlijk er nederliggen, en zegt: „Wat schêlt ou weer?“

„'k Was zoo slap voader; a'j mien hebben wilt za'k opstoan.“

„Slap, umda'j niet êten wilt. Is 'r één boer woar zooveul vleis ien huus en zooveul vet ien den pot kumt? Woarom êt ie niet? 't Is 'r; 't steet 'r; die slap wil wêzen kan 't worden ook.“

„'k Heb weinig trek voader.“

„Zet oe dan 'en kummeke koffie zoo sterk a'j 't lust, moar sprêk me van geen slaphaid; as ik wil, dan smiet 'k den starkste op zied. Êt!“ besluit Hannes: „en dan ku'j zóo doen, zóo!“ en bij dat zóo, slaat hij zich een paar malen met kracht op de borst.

't Meisje zag den vader aan en zeide zacht: „De kracht kumt van God.“

„Altied teksten as 't niks te pas kumt,“ schimpt Hannes binnensmonds, en 't zwarte ding bloast weer: „Wa'k wil dat wil'k! wa'k wil dat doei 'k!“

Hannes! Hannes! 'en streujwis wiejer dan zou'j den oppersten Heer zien teugels griepen. Groote Hannes, wat zou'j klein, on-neuzel klein worden. Schei uut, sprêk van wat anders!

„Kracht of geen kracht,“ zegt de vader na een oogenblik van stilte. „Mergen is 't perdsmerkt te B. — 'k goai er met Mie de hardlooper heer. Wimpke zal mee; moar zie je, 'k wil dat ie op z'n allerbest zal wêzen. Het ie 'en plooi kroagske schoon? Is alles beheurlik ree en bekwoam? En dan veur mien — de zulveren gespels wi'k op de schoen'; de zulveren zweip' die'k met harddroaven won, wi'k gebruuken, en 't heufdstel van 't perd

mot ook gepoetst. Milles van Z. leit altied te zwetsen en te bluffen; dóar he'k 't zoer oan. We zullen sien neuske veurop zetten en hum is teunen, dat we méer zin dan hie met z'n proats. De gouwen tabaksdeus mo'j ook nog 'en striekske geven, en hier — de spullekes hier, kast en sinjetten, beheurlik Luutje; poetsén dat ku'j. Kom dern 'et bed uut, a'j eer in oe voader stelt."

Toen Balders het kamertje verlaten had, zuchtte het zwakke meisje diep. Met moeite stond ze van haar leger op, zocht de voorwerpen bijeen die ze bewerken of zuiveren moest; werkte — warkte tot loat ien den oavend, en rook gedurig oan den êkfls omdat ze zoo roar, en zoo vrêmd, en zoo slap was.

De vriendelijke September-morgenzon blonk lachend over weiden en akkers; de hooge bergen vol koren schitterden in haar liefelijk licht, en 't rundvee, kalm en vreedzaam, loeide haar een vroolijk „welkom!" toe.

Die Balders — de groote Hannes Balders — had zien rijden, met zijn William naast zich; 't mooie perdje veur de nette kapchais; hij en 't jongske in 't volle kastentuug, met vlag en wimpel; die zou gezeid hebben: „Boer is heer. Boer is keuning." Jennig! zoo blonk 'et.

't Ging in vluggen draf naar de paardenmarkt, die in het dorp B., drie uren van D. gelegen, dienzelfden dag zou plaats hebben.

't Was een gemakelijke rit voor den hoogmoedigen Betuwenaar.

Verdrêjd! as 'r éen was die hum tegenkwiem en niet „sappoba" speulde. Balders' zweep zwierde nu eens links en dan weder rechts, om uit te drukken: „Dag Janssen, — Dag Teunis, — Mergen Koatje, — Gegroet Hanneke," — geheel overtuigd van de meerderheid die aan zijne, en de minderheid die aan de hem voorbijgaande zijde was.

Juist aan den viersprong waar de wegwijzer stond, lag de nederige woning, die Arie Balders, na 't verlaten van De Hazenkamp, betrokken had.

Arie was — oan 't uutmesten van 't verkeschot. Evert zijn twaalfjarig jongske was hem behulpzaam.

„Zie, doar kumt oome Hannes de karkstroat af,” zei Evert, en liet den greep een oogenblik rusten.

„Mooi spulleke toch!” sprak Arie: „Kiek wat pariert ie! 't Perdje dat ie 'r veur het, is wel zoo best as 'r één ien't darp lupt.”

„Hawwe 't ook zoo voader,” wenschte Evert.

„A'j twee gezonde been' oan't lief het, en heufd en hart ien teum houdt, dan ku'j krek zoo wied kommen as oome Hannes, en wiejer ook nog.”

„Mo'k g'ndag zeggen voader?”

„'t Sprêkt as 'en geldbuul!” antwoordde Arie: „Steet 'r ien't woord niet, da'j oe noaste zult liefhebben? Al ziet oome wat hoog en wat stief, ge weet wel dat ie oe voaders bruur is, en — altied he'k oe gezeid, da'j bij pas de minste zoudt wêzen.”

„Wimpke, deez kant uitkieken,” sprak Hannes.

„Woarum?” vraagde Wimpke, die zich haast niet wenden kon, zoo stijf als hij in 't plooi kraagje zat.

„Umda'k — umda'k 'et wil Wimpke. 'k Zie liever koeien hier, as doar 'en verkeschot.”

„Doar woont oome, is 't niet voader?” en Wimpke wees met den vinger.

„Hierhen uitkieken zeg ik!” gromde Balders: „'t is geen oome.”

„'t Is moar 'en erbeier, is 't niet voader? 'en koale jakhals?”

„Krek! geen fatsoen en geen schijven.”

„Die hebbe wij, is 't niet voader?”

„Nou!” antwoordde Hannes bevestigend.

't Rijtuig was den viersprong genaderd. Rechtsom moest Hannes. Arie riep: „Gemerge!” en voegde een wuivenden handgroet er bij. Evert nam zijn pet af, en vond dat nêfke zoo mooi was.

Hannes wees met de zweep naar de andere zij, op een bok die stijgerend, met de hoorns in een wilg stiet.

„Wa'n gekke bok,” zei Wimpke — die even naar oome en Evert gezien, maar zich, zoo spoedig als zijn kraagje dat toeliet, weer naar den anderen kant gekeerd had.

„De stomme beest ploagt zich eiges; de wilg vûult 'et niet,” lachte Hannes.

„Voader, geen ens 'en weergroet,” sprak Evert.

„Oome zal ons niet gezien hebben jungske.”

„Gezien dat het ie zeker.”

„Dan zal ie gegroet hebben zonder da'j 't zag,” antwoordde Arie, en vatte den mestgreep en toog weer aan 't werk; maar Evert schudde het hoofd en dacht er het zijne van.

„Oome groette nog,” zei Wimpke.

„Valsigheid, duiten-spikkeloasie jungske, dat verstoaj nog niet. As 'en hond oe biet, wat doe'j dan?”

„Dan schrauw ik voader.”

„Schrauwen, nee, dan griep ie 'en hout en dan smeer ie 'em zóo, dat ie soezelt en schêl ziet, dat doe'j. Moar dan zu'j niet zeggen: dag hunje, ge bint wel vrindelik hunje, 't duut mien niet zeer hunje. Begriep ie?”

't Jongske verstond die beeldspraak maar half: „Zin die koeibeest' en perds van oome voader?” vroeg hij iets later terwijl hij op het vee wees dat ze voorbijreden.

„Ziede stoapel gek Wimpke? Oarie het geen os' of perds.”

„Van wie zin ze dan voader?”

„Van wie...? Wel van mien,” loog 't zwarte ding.

„En gunds dat kleverveld, is dat ook van ou voader?”

„Zeker. — Zit ie wei mekkelik jungske?”

„Best; moar die hoaver gunds, en de wei oan deez kant van de sloot, is dat al van ou voader?”

„Zou dat zoo vrêmd zin?” zei Hannes ontwijkend, en liet er spoedig op volgen: „Hei'j nou schik da'j met voader uut bint?”

„Nou of ik!” riep Wimpke en vragde terstond daarop: „Die eerdappel-akkers heuren die ook al oan 't Bijenveld?”

„Joa, jungske! Joa!!” antwoordde Hannes en gaf het paard een slag met janhoaver.

„Hê!” riep Wimpke opgetogen, en voegde er dadelijk bij: „Moar wat is dan niet van ou voader?”

„Gij niet,” spotte Hannes.

„Da's welles, da's welles!” riep de jongen en drong zich nader aan den man die hem zoo vurig liefhad.

Liefhad, ja, vurig en teer, doch — met het oog naar beneden en niet naar boven.

Reeds was de markt in vollen gang, toen de groote Hannes Balders van D. met zijn benijdenswaardig spulleke, voor de herberg stilhield waar De Rijzende Zon uithing.

't Was vol op de merkt, overvol. Perds van allerlei slag en kleur. Hengsten, merries, ruins en vuller; krek van alles.

„Eh bien sieu Balders, oe vart u? Lank niet gezien,” zegt een Fransche paardenkooper die den grooten Hannes ontwaade en hem de hand reikt.

„Bezoer messeu!” zegt Balders en lucht op eenmaal al wat hij Fransch heeft: „Keman kemptee voe?”

„Merci, merci, sieu Balders. Zeker paard' an de mart?”

„Nee man, nee,” zegt Hannes: „Ik kan d'r niet missen van 't joar; vief en twintig ien't tuug, hê hê hê, 'k wou d'r nog éentje bijsnappen ook.”

„As boer Balders kumt, dan geet de merkt glik weg de hugt ien,” vleit een boertje die een bruine merrie ter markt bracht.

„Hê hê hê, gij smêrt ze,” lacht Balders tevreden, en de merrie beziende zegt hij spoedig: „Wat vraag ie veur dat percje?”

„'En bovenste! Driehonderd veur ou!” fluistert het boertje den vrager in 't oor.

„Monster op!” roept Balders.

't Paardje wordt losgemaakt, en de merrie bij den halster houdende, draaft de eigenaar er het marktplein mee langs.

„'t Is 'en beste,” zegt Hannes.

„Vrij koed, maar spat,” zegt de Franschman.

„Dat zou 'k gezien hebben!” roept Hannes gekrenkt.

„Om drie fles' Bourgon'j!” schreeuwt de Franschman.

„Um vier!” bluft Balders.

't Boertje keert met zijn paard terug.

„Hou op!” schreeuwt Hannes, terwijl hij den Franschman ter zijde stoot en de hand van het boertje vat.

„Driehonderd! mien!! Alla, zet op! Vort 'r mee, ongezien specie op toafel ien De Rijzende Zon.”

't Boertje zegt: „Top!” geeft den gebruikelijken handslag terug en vertrekt met zijn paardje.

„Eh bien sieu Balders!” roept de Franschman: „ikke de spat wil zien; ij eeft ze, ik eb de vier fles' kewon.”

„Gelogen!” schreeuwt Hannes: „zu'j mien perds leere koopen? A'j wien lust, doar za'k veur den weerlich niet dood op blieven; al wou'j d'r tien hebben; kom a'j lust; 'k goai noar De Zon; kom Wimpke, kom mee.”

En — toen ze binnen goengen ien De Rijzende Zon, toen lachte de verkooper van 't bruintje zich slap. Spatten had ze en gallen ook! Joa, hie lachte um 't zwarte ding van den trots — moar — um 't zwarte ding van 't bedrog, nee, dóarum lachte ie niet, en — dóarum licht ook geen mins.

't Was tegen den avond dat Hannes Balders buiten de herberg stond en op zijn rijtuig wachtte om naar 't Bijenveld terug te keeren.

Veel wijn had hij geschonken; niet slechts de vier flesschen aan den Franschman — die gaarne de spatten vergat toen hij het druivennat proefde — niet slechts de flesch die hij aan den verkooper toegaf, neen, nog een paar bovendien welke het zwarte ding van binnen, eveneens uit den kelder van den kastelein had gelokt.

Veel wijn had hij gedronken, veel meer dan hij goed vond of lustte, want, een dronkaard was hij niet, maar — niet kunnen? doar geet ie! „Jan 'en neie!”

Beschonken was Balders evenwel niet; alleen zag hij wat rooder dan gewoonlijk, en blaasde het zwarte ding wat sterker. Wimpke had niet te veul gepruufd — daar had de vader zorg voor gedragen.

Nog maar weinige oogenblikken had Balders gewácht, toen de knecht uit de herberg met den harddraver vóor en de 's morgens gekochte merrie achter de kapchais, kwam aanstappen.

„Het ie z'n spint hoaver gehad?” vraagde Balders en loog er bij: „dat kriegen ze bij mien alle doag', as ze op stal stoan.”

„Dat het ie,” antwoordde de knecht: „'t Is 'en knap slag van perd.”

„Dat gleuf ik,” zei Balders: „zoo'n hardlooper is 'r op de heele

merkt niet gewèst. Acht pries he'k er mee gehoord, ien Uitert en overal."

Nauwelijks had Balders uitgesproken of een staljongen kwam met een zwarten ruïn aanstappen, die voor onder den man getoomd was.

"Mien Kees is niet minder," sprak een stevige boer, die Milles heette en te Z. woonde, welk dorp nog een half uur verder dan 't Bijenveld lag: „Mien Kees is niet minder," herhaalde hij luider en klopte zijn paard op den glimmenden nek.

"Niet minder, niet minder!" riep Balders terwijl hij zijn Mieke een stevigen klap op den bil gaf dat ze begon te trappelen: „Wel tweehonderd gulden schèlt 't. Wou'j dien bonk met mien Mieke kompariere!"

"Bonk! Kees 'en bonk? wel verdréjd! dat zu'j mien woar hiete," riep de eigenaar van het geminachte paard.

"Woar moake!" schreeuwde Balders: „Wou'j ien 'en uur van hier noar 't Bijenveld joage...? Wou'j dat...? Ku'j dat...? 't Liekt 'r wat noar, is 't niet? En dat kan ik ke: met hum — hier! met den deze; alla! a'j kerroazie ien't lief hebt."

"'k Zou gek wèzen veur niks mien Kees te knouwen," sprak Milles wat zachter en wendde zich af.

"Allal hier menneke!" schreeuwde Balders alweder: „wóar moake za'k 'et. Honderd gulden tegen éen da'k ou van hier noar 't Bijenveld véur blief. Alla, a'j durf: duuzend tegen éen. Wat schèlt 't mien. Duuzend! Zeg, wou'j mien takkeniere?"

De boer gaf geen antwoord.

"Zie je wel dat 'et 'en knol is?" riep Balders, terwijl hij vuurood geworden triumfante blikken in 't ronde wierp.

"Umdat oe eigen perd 'en knol is wij 'em woagen," zei Milles: „mien Keeske is 'r te best veur."

"Toe moar Kobus!" riep er een.

"Hie met de sjes en gij d'r op, dan ku'j best veurblieden," sprak een ander.

"Oan Milles tien minuten veur!" zei een derde.

"Dat doe'k, dat doe'k!" schreeuwde Balders: „en duuzend gulden tegen éen! — A'j 't wint, ziedoar, 't perd en de sjês 'r bij; zeg, durf ie 't nou nog niet?"

Nog een geruimen tijd duurde de woordenstrijd op 't lewendigst voort. In 't einde, of Milles zin had of niet, hij moest toegeven. Behalve dat het door Balders gekochte paard in De Rijzende Zon mocht achterblijven en daarom van de kapchais werd losgemaakt en weggeleid, was men overeengekomen dat Balders met zijn rijtuig tien minuten later dan Milles op zijn Keeske vertrekken zou, terwijl nevens Balders en Wimpke, nog een derde in het rijtuig moest plaats nemen om getuige te zijn.

De uurwerken werden geraadpleegd en gelijk gezet. Milles besteeg zijn Kees. Nog drie minuten dan was het zeven uren; tien minuten later zou Hannes vertrekken.

Éen — twee — drie. Vort! en — als een pijl uit den boog vloog de ruïn met zijn meester den weg op. — Harrejennig, wat liep ie!

Voor Balders klonken ontmoedigende kreten van alle zijden.

„Loat 'em, loat 'em!” riep Balders gedurig en beet op zijn nagels.

„Ge hoalt 'em niet. Ge hoalt 'em niet; hie jast 'em ien drie kertier!”

Balders beet zich de lippen in bloed. Mieke krabde met den voorhoef alsof zij 't voelde, dat men haar eer te na kwam.

„En kloare!” riep Balders. De borrel kwam — in één kloek naar binnen, en 't zwarte ding werd nog zwarter.

„'t Wordt tied da'j d'r ien stapt,” zei de kastelein: „nog twee minuten.”

„Tied genogt!” pochte Balders: „al was't 'r nog tien!”

Eindelijk, daar zat hij. De getuige — een boer uit Balders' woonplaats — zat aan de andere zij; Willem — tamelijk be-
duud en erg gedrongen — tusschen de beide mannen in.

„'t Is tied!” riepen verscheidene stemmen.

„Geen hoast!” schreeuwde Balders: „bij den meulen za'k 'em al veur zin.” — Gelach. — „Zit ie goed Wimpke? Alla! Veurruut!” De zweep kwam op de driftige merrie neder; ze deed een sprong, een ruk — als de bliksem schoot ze voort — snel, ongelooflijk snel, en de achterblijvenden die het rijtuig met geopen-
den mond bleven nastaren, tuurden alras tevergeefs, want in weinige oogenblikken was de kapchais achter het elzenhout, in een digte stofwolk verdwenen.

En vooruit ging het zonder weerga. Mieke scheen den grond niet te raken; de wielen der chais waren door hun snelle wenteling schier onzichtbaar.

„Alla! Hei! Huup!” schreeuwde Balders. De zweepslag omslingerde het vurige paard, dat liep 'alsof het vleugels aan de pooten had. — Den hoek ging het om, maar de ruiter was niet te zien: „Vort as de weerlich! horrrt! Bij den meulen za'k 'em hoalen!” Klets! — „Alla! Horrrrt!”

En voort ging het, zoo mogelijk nog sneller. De boer ter linkerzijde, klemde zich aan den chairsrand vast; alles schemerde voor zijn oogen. Wimpke zweette van angst; hij zag niks meer, geen spier. „Voader, voader!” riep hij gedurig: „voader! ik bin zoo benauwd. Schei uut, schei uut!” Maar Balders gilde: „Stil jungske, stil! Geen nood! Huup! Alla! Huup! Heiiii! Horrrrt!”

En voort ging het, woest. De schier boven krachten aange-strengde merrie was met schuim overdekt. 't Was alsof een roofdier haar op de hielen zat. De ooren lagen haar in den nek; 't brandde haar van binnen; ze zag niet meer, maar hooren kon ze nog, hooren, de krijschende stem van haar onmeedoo-genden meester, die — den hoek bij de linden omgereden — den ruiter ontwaard had en vreeselijk gilde: „Heiiii! Huuuuu! Horrrrr!”

En ontzettend werd nu dat jagen. 't Was alsof het heil van 't vaderland aan den loop van 't arme Mieke hing. Nog altijd rende zij voort, huizen, akkers, boomen, — alles in de avond-schemering gehuld, — met kogelvaart voorbij. Rechts lag de molen; één oogwenk.... en, hij lag verre achter. Voort ging het, voort!

En Milles? Zijn Keeske draafde dat het een lust was; soms in galop, hij zou 't wel rooien. „Nog 'en kertierke, 't sá jong! 't sá!”

Maar hoor.... een gillend „Hei hort!” klinkt in de verte;.... hij ziet om. Verdrêjd! doar kumt de kapsjês: „'t Sá! 't sá Keeske 't sáa!” En Keeske liep, liep als een haas.

Huuuuur! Horrrrt!” klinkt het al nader. 't Geraas van het voertuig wordt sterker met iedere seconde: „'t Sá Keeske! 't sáaaa!”

En Keeske loopt nog sneller — maar — Mieke is hem de baas. Haar kop raakt als 't ware zijn achterpooten.

Gehits van Milles.

Oorverdoovend gillen in de kapchais.

Ai! daar schokt het rijtuig. Een diepe geul in het spoor van den grintweg had dien schok veroorzaakt.

De bevende getuige klemt zich vaster aan den chaisrand.

„Voader, voader! ge joagt ien de sloot!” gilt Wimpke half schreiend.

„Geen nood jungske, geen nood!” schreeuwt Balders: „ik hoal 'em! ik hoal 'em! — Stil toch Wimpke. Heiii! Huuur! Horrrrt!”... En — nóg een zweeps slag die klettert, nóg een ruk aan den toom, en — met een krijschend Hoerah! van den voerman, vliegt de merrie den zwartruin voorbij.

Recht overeind staat Balders in zijn voertuig.

Voer 't inhalen vreesst hij niet. „Hier is de handwiezer bij Oarie oan den viersprong. Hoerah! Links uut de flank! Huuur! Horrrt!” en links gaat het den handwijzer om. — Om? — Er tegen! Een krak — Een dreun...

„'t Sá! 't Sáaaa!” roept Milles: „doar leit nou de grutsheid. Hó hó moar Keeske, de duuzend is mien!”

't Is nacht. Wij bevinden ons in de op- of kelderkamer van een arbeiderswoning. Een slauw brandend keukenlampje verspreidt een somber licht; 't riekt er sterk naar azijn. Zachtjes wordt de deur geopend. Een armoedig doch rein gekleede vrouw treedt binnen, en een stil maar aandoenlijk tafereel treft haar oog.

Op een stoel, naast het hoofdeinde eener bedstee, zit, half liggend, een man wiens arm in een doek hangt. Een breed gevouwen doek is hem om 't hoofd gebonden; een ligte sluimering heeft hem bevangen, maar gedurig steent hij of maakt een onrustige beweging. De man is Hannes Balders; de vrouw is zijn schoonzuster, Aries lieve Lieske.

Over de bedstee heen ligt een meisje gebogen die de hand van een knaapje in de hare houdt, van een jongske dat erg bleek ziet, maar rustig schijnt te slapen.

Hij slaapt — ja — want zijn zachte ademhaling getuigt dat hij niet — — neen, zij getuigt dat hij leeft en slaapt. — Goddank dat hij slaapt!

Dat meisje is Luutje Balders, en dat knaapje is Willem, haar lieve broertje. 't Meisje laat Willems handje los, en terwijl ze nederknielt, vouwt zij haar handen en bidt. Wat heeft ze veel te vragen, en toch, wat bidt ze kort. Zij zucht!

Aries vrouw, die bespeurt dat haar hulp in dezen oogenblik niet van noode is, zet zich nabij de deur op een stoel en vouwt evenals Luutje haar handen.

„Wimpke, Wimpke!” steunt Balders met een nare stem, zoo dat de vrouwen er van ontstellen: „Wimpke, waar bin ie?”

„Stil! hie sloapt lieve voader,” zegt Luutje zich herstellende en drukt haar koele hand tegen vaders gloeiende voorhoofd.

„Nee, hie zit ien de sjës; hou op! hou op!” roept de vader, en in zijn stem ligt iets akelig droevigs.

„Stil toch, stil!” fluistert het meisje: „rust is neudig veur ou en veur hum. . . . Blief nou zitten voader!” smeekt ze zacht, daar ze ziet dat de vader in onrust wil opstaan.

„Zitten nee,” zegt Hannes luide, terwijl hij de oogen opent en opgestaan, straks voor de bedstee op de knieën valt: „Hier is mien jungske. . . . sloap ie verrechtig. . . .? Zeg Wimpke, lieve beste menneke, sloap ie. . . .? Luutje! ik heur niks,” vervolgt hij gejaagd: „Luutje, oajemt ie nog? Luuster dan toch. Wimpke! Wimpke!” en in den hevigen angst vat hij met zijn ongedeerde hand het knaapje bij den arm, en schudt hem en roept alweder: „Jungske, beste jungske! wor is wakker, da'k zie da'j lêft. Wimpke, Wimpke! toe, kiek oe voader is oan?”

't Baatte weinig of het meisje den beangsten man tot bedaren zocht te brengen, hij bleef onverstandig ofschoon zachtjes het arme knaapje schudden.

Goddank! Goddank! daar slaat hij de oogen op; daar ziet het jongske zijn vader aan. Het flauwe licht doet wel het zwakke en fletse van dien blik niet bemerken, maar toch — 't is voor de eerste maal na den schrikkelijken val uit het in dollen vaart gestuite rijtuig, dat het knaapje de oogen opent, en weder zegt Hannes: „Goddank!” en buigt zijn geteisterd hoofd voorover, en

drukt zijn lippen op Wimpkes bleek gezichtje lang, zeer lang — droevig lang.

Maar neen, die blik is den beangsten vader niet genoeg; zijn Wimpke leeft, doch hij moet hem zeggen dat hij geslapen heeft, dat hij geen letsel bekwam en zich wel bevindt; hij moet zeggen dat alle vrees van den vader ijdel geweest is, en slechts een lange flauwte zijn oogen en mond tot nu toe gesloten hield. „Is 't niet mien jungske....” spreekt Balders in koortsige opwinding: „ge ziet, ge heurt mien? Zeg dan moar joa, allinnig joa, en da'j geen pien hebt. O God! wat was ik benauwd.”

„Moar liefste voader,” smeekt Luttje vurig: „a'j Wimpke lief hebt, loat 'em dan vrêjig. Ge weet wat de dokter gezeid het: rustig loaten is veur 't oogenblik 't eenige wat te doen is; en, natte doeken op 't heufd, zie, dat doeï ik gedurig.”

Maar 't smeeken baatte niet. 's Vaders onrust was al te groot.

„Och! loat me!” riep hij somber. „Wimpke, sprêk moar 'en eenig woord. Zie'j oe voader? Heur j'em sprêken? Zeg mien liefke, mien oarig kerlje, nieuwar ge ziet en ge heurt 'em....?”

't Bleef een oogenblik stil. Op eenmaal vaart het knaapje een rilling door de leden. Hij sluit de oogen, doet ze weder open; richt den blik naar boven, en lispt:

„Heur, 't karkurgel speelt. Hoe mooi! — Zie, wa'n licht! — hoe fel! en kleuren zoo zacht as van — 't pauwe — veer — ke. — Heur — Zie —” en weder sluit hij de oogen, en weder trilt zijn lichaam, en Balders roept in hevigen angst: „Help, help! O God! wat duut ie roar. Wimpke, mien lieve mien eenigste Wimpke, wat lig ie stief! Helpt dan niemand....? M'n heufd geet bersten. O God! — Wimpke — zie mien oan, mien jungske, mien lieve jungske!”

Uit de aangrenzende kamer is de dokter — die er met Arie en Huibert Balders toefde — toegeschoten. Met zachten dwang trekt hij den jammerenden vader terug; voelt het jongske den pols, maar blijft somber en met deernis op hem nederzien. Aries gade ondersteunt met Huiberts hulp den vader, die als wezenloos voor zich uitziat.

„Is ie bêter.... of is ie....?” steent Hannes akelig, maar kan den zin niet volênden.

BIBL. CONV
O. F. M.
WIJCHENS

„Neem je rust goede man,” zegt de dokter, „en bedenk” — maar Balders laat hem niet uitspreken. Uit de hem ondersteunende armen rukt hij zich los; vliegt op den geneesheer aan, en, met woesten blik hem in de oogen ziende roept hij weder: „Zeg, lêft ie, sprék! sprék!! — of anders —” en de angst doet hem de vuist ballen.

't Is vruchteloos dat de geschokte tot rust vermaand en gebeden wordt om kalm te blijven. Op aller aangezicht heeft hij de vreeselijkste waarheid gelezen.

„Dood! dood!” gilt hij akelig: „dood!” en hij rukt zich den band van het hoofd, werpt zich over het lijkje heen en krijgt vreeselijk bang.

„Kind! liefst jungske!” klinkt het hartverscheurend door het snikken heen: „Eenigst jungske! Vermoord! Deur mien! — Wimpke, klopt dan oe vroolikke hertje nie meer? Dood!” en zachter schreiend als een kind, steent hij: „'k Had oe zoo lief, zoo zielsvol lief, en 'k was oe moordenaar!” En — weer vleide de vader; weer brandden zijn lippen op de verstijvende wangen; weer smeekte hij dat het schijn en geen waarheid zou wezen, maar tevergeefs; 't jongske hoorde hem niet, en — uitgeput zinkt de ongelukkige vader bij de sponde ter neder.

Het noodlottige voorval waarvan we getuigen waren, had in de woning van Hannes' geminachten broeder Arie plaats gehad. Na den vreeselijken val uit de chais bij den handwijzer, was er uit de daar tegenoverliggende woning van Arie, dadelijk hulp toegeschoten. In de eerste oogenblikken was door het miskende gezin al het mogelijke gedaan om te helpen en te redden, en, niet één dacht er aan — Huibert niet uitgezonderd — om kwaad met kwaad te vergelden. Ze zagen een ongelukkigen vader met zijn kind; ze zagen een broeder met het knaapje dat hij zoo hartstochtelijk beminde.

En nu — zes weken later — bevinden wij ons in het ruime slaapvertrek van Hannes Balders.

Gisteren bekwam Balders, sinds dien schrikkelijken nacht, voor 't eerst zijn zelfbewustzijn terug. Een zware zenuwziekte had

hem dat zelfbewustzijn doen verliezen. Met onschatbare liefde en trouw was hij in dien tijd door zijn zoo dikwerf veronachtzaamde dochter verzorgd geworden. God had haar in hare zwakheid gesterkt; doch zij niet alleen, maar ook de broeder, de schoonzuster en hunne kinderen, ze hadden gewaakt en geholpen zooveel zij vermochten. Gisteren evenwel, toen de kranke zijn bezinning terugbekwam, toen hadden zij zich bescheiden teruggetrokken; ze wilden geen dank, en zelfs moest Luitje op handslag beloven, van hun „geringe hulp” geen woord te zullen reppen.

Wat is de groote Hannes schrikbarend veranderd. Gij herkent hem niet meer zooals hij daar op zijn krankleger, met het verzwakte hoofd tegen een berg kussens geleund, een weinig over-eind zit. Bleek, doodsbleek en mager is nu het gelaat dat nog maar kort geleden, zoo vol en zoo blozend was. Hol, vreeselijk hol liggen die oogen en missen leven en vuur.

Luitje zit in vaders groenlederen leunstoel; ze heeft in stilte gedankt en gebeden, maar, biddende is ze zachtjes ingeslapen. Wat had ze ook veel gewaakt.

Zie, terwijl Balders onbeweeglijk het oog op de dochter houdt gericht, glijden er tranen langs zijn wangen.

„Luitje, Luitje!” roept hij met zwakke stem.

Het meisje bij 't minste gerucht ontwakend, rijst van haar zetel op, en naderkomende vraagt ze zacht: „Wil ie drinken voader?”

„Nee Luitje,” antwoordt de zieke, en herneemt terwijl hij met zijn matte oogen haar als in de ziel wil lezen: „Luitje, hiew ie ook van Wimpke?”

Het meisje barst in tranen los; grijpt de hand van den zwakken vader en drukt die teeder.

Een glimlach verspreidt zich over het bleek gelaat: „En van mien — van oe voader, Luitje?”

Daar droppelen liefde-tranen hem op 't voorhoofd en een kus streelt zijn wang.

„He'k liefde van ou verdiend....?” zucht Balders: „Wimpke ha'k méer as lief, en hum he'k den dood gedaan.”

„En nou lêft ie bij God, voader.”

„Bij God!” herhaalt de vader langzaam: „Is 'r 'en zark ien

stad besteld Luutje?" vraagt hij een oogenblik later: „'en groote zark met William Balders 'r op?"

Tòch — tòch leefde het zwarte ding nog.

„Nee voader," zegt de lieve dochter: „nee, Wimpke sloapt onder de hangende wilgen. Och! loat geen hoogmoed 'em dekken; de lèvende God die wil 'et niet."

„Hoogmoed!" herhaalt de vader met klem, en drukt de hand voor het aangezicht; en later, als tot zich zelve zegt hij: „Mot dan de eerste de eerste niet blijven?"

De tijd was gekomen: „Nee, nee voader, dat mot, dat kan niet," roept Luutje: „gunds ien dat boek, ien grootmoeders biebel dóar steet te lèzen: De ersten zullen de letsten, en de letsten de ersten zin."

Weder blijft Balders een wijle zijn kind beschouwen: „Doar ien den biebel?" zegt hij eindelijk; „dóar...? lès dan Luutje, lès."

En Luutje treedt nader met den grooten klampbijbel. Strak houdt Balders den blik er op gevestigd. Een vaal rood komt zijn wangen kleuren; een zenuwtrillen bevangt hem. Zijn Willem ziet hij voor zich, als in diens laatste ure; daar hoort hij weer die woorden der hoogste verrukking: „Kleuren, zoo zacht as die van 't pauweveerke!"

't Pauweveerke! zie, 't ligt daar nog in den bijbel; 't veerke, waarmee hij gespeeld, waarmee de vader hem de wangen gestreeld heeft. — De magere hand strekt hij naar het bijbelboek uit; het meisje opent de klampen, en legt het boek voor den zwakke neder.

„Hier, hier," zegt Balders en slaat het blad op waarbij de pauweveer ligt: „Hier!"

En — sterker worden zijn wangen gekleurd, want Luutje leest:

„Zijt allen malkander onderdanig, zijt met ootmoedigheid bekleed, want God wederstaat den hoovaardige, maar den nederige geeft Hij genade."

't Is een lieflijke avond. Zie, de popels werpen in de neigende Mei-zon lange schaduwen over den akker Gods. Wat heerlijke ure, zoo stil, zoo vreedzaam.

Ziet ge — daarginds bij dien treurwilg, daar staat de man die den troon welken hij zich zelve stichtte, zich zelve weer sloopte. Vijf jaren is het reeds geleden dat Hannes Balders ervaren moest, hoe God den hoovaardige wederstaat. Zie, hij staat daar bij het graf van zijn zoontje; bij het graf van hem, aan wien zijn hoogmoed den vroegen dood berokkende. Daar staat hij, en 't zelfverwijt zal hem pijnigen tot aan zijn jongste ure. Maar toch, hij aanbidt Gods wijsheid: „Dóar, dóar ien reiner lèven, zou 't jungske bèter zin dan hier ien voaders school van iedelen trots.”

Ja Balders, de groote Hannes Balders heeft zich verootmoedigd voor God en de menschen.

't Heeft hem veel, ontzettend veel gekost, maar hij deed het, en 't was liefde van Boven dat hij het in die dagen nog doen kon. Ja, want schrikkelijker nog zou in latere jaren zijn hoogmoed ten val zijn gekomen. Balders was niet geweest wat hij zoo vurig gewenscht had te wezen, en den schijn had aangenomen van te zijn. Destijds reeds stak hij in schulden; gestreelde hoogmoed wordt bitter bedrogen.

Daar staat hij, en uit zijn wambuis trekt hij het veertje te voorschijn dat hem de wegwijzer ten leven geweest is; hij drukt het aan zijn lippen; een traan ontrolt er aan zijn oogen. Hij heeft zich vernederd, en God schenkt hem genade.

Genade! Ja, want hij heeft zijn broeder met warmte de hand gedrukt, en van hem geleerd, waarin het heil van den nederige bestaat, — in tevredenheid. Hij heeft diens vrouw vergiffenis gesmeekt voor bittere miskenning, en ziet in haar bevestigd, dat gering naar de wereld dikwerf groot is bij God. Hij heeft zich op den voet gezet die aan zijn vermogen past; zijn schulden vereffend, en vindt er vrede bij. Zijn nederig gezinde dochter heeft hij aan 't hart gedrukt zooals hij het slechts zijn Willem gedaan had. En Huibert, den trouwen zoon van een geringe moeder, hem heeft hij geprezen, hem heeft hij roerend de hand geschud; hem heeft hij zijn dochter aan 't hart gelegd; den echt zijner kinderen heeft hij gezegend, en het loon — hunne liefde — is de grootste genade, de zaligste wellust.

Zie — daar gaat hij terug; daar nadert hij De Hazenkamp

welke hij — na het verlaten van Het Bijenveld — voor zijn kinderen kocht om er met hen te wonen: en zie, zie — daar dreumelt hem een knaapje van drie jaren te gemoet:

„Ootvader! Ootvader!” roept het vroolijk: „Wimpke wil bij ootvader wêze. Wimpke mot 'et veerke zien.”

En Hannes — hij neemt het jongske op den arm; ziet het teederlijk aan, en zegt bewogen: „Wimpke, lieve kleinſe kerlje — bij God is genoade! Joa zeker — genoade!”

